DRUŽBOSLOVJE 4
TÁRSADALOMISMERET 4

DAMJANA ŠKOF PAVLINEC
HELENA JERŠAN KOJEK

Zavod Republike Slovenije za šolstvo
A Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete

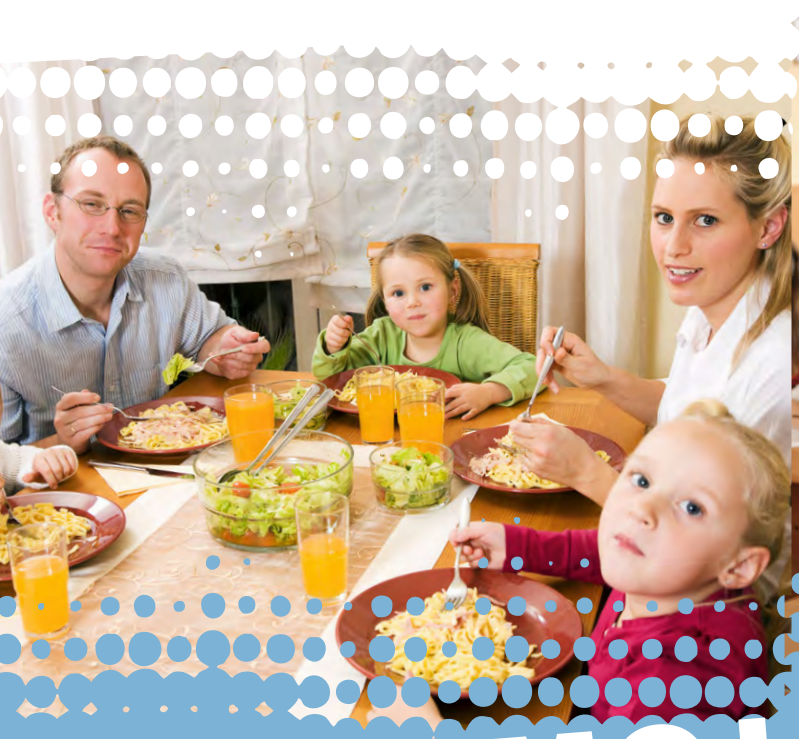

TO JE MOJA DRUŽBA
EZ AZ ÉN TÁRSADALMAM

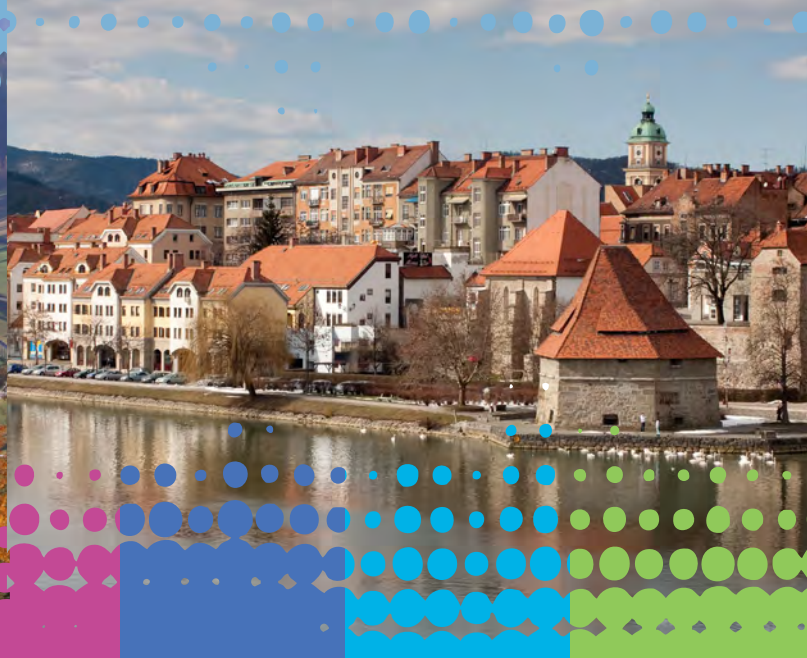

Učbenik za družboslovje za 4. razred osnovne šole
Társadalomismeret-tankönyv a kétnyelvű általános iskolák 4. osztálya számára
Prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom
Alkalmazott tantervű nevelési-oktatási program

Damjana Škof Pavlinec, Helena Jeršan Kojek

TO JE MOJA DRUŽBA
EZ AZ ÉN TÁRSADALMAM

Učbenik za družboslovje za 4. razred osnovne šole
Prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom

Társadalomismeret-tankönyv a kétnyelvű általános iskolák 4. osztálya számára
Alkalmazott tantervű nevelési-oktatási program

Strokovni pregled / Bírálták: dr. Martina Ozbič, dr. Maja Umek, Nataša Beden, Mojca Dolinar

Jezikovni pregled / Lektorálta: Nataša Purkat, Lektor'ca
Uredile / Szerkesztették: mag. Darinka Ložar, ZRSŠ, Nataša Purkat in Nina Intihar, Lektor'ca

Ilustracije / Illusztrációk: Mojca Lampe Kajtna
Fotografije / Fényképek: Helena Jeršan Kojek, Nina Intihar, Shutterstock, različne institucije (gl. seznam virov slik)

Prevod v madžarščino / Fordította: Alisa Sep Krajnc
Jezikovni pregled jezika v madžarskem jeziku / Magyar nyelvi lektor: dr. Annamária Gróf
Urednica dvojezične izdaje / Szerkesztő: Andreja Nagode

Oblikovanje / Grafikai szerkesztés: Žiga Valetič in Marko Jelovšek, Grafični atelje Zenit
Računalniški prelom / Számítógépes tördelés: Tisk Žnidarič d. o. o.
Izdal in založil / Kiadta: Zavod RS za šolstvo
A Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete
Predstavnik/Képviselő: dr. Vinko Logaj

Spletna izdaja / Online kiadás
Ljubljana, 2021

Izdajo je sofinanciralo Ministrstvo Republike Slovenije za izobraževanje, znanost in šport. Publikacija je brezplačna.
A kiadást a Szlovén Köztársaság Oktatási, Tudományos és Sportminisztériuma támogatta. A kiadvány ingyenes.

Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje je na svoji 213. seji dne 15. 4. 2021 na podlagi 25. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07-UPB5, 36/08, 58/09, 64/09-popr., 65/09-popr., 20/11, 40/12-ZUJF, 57/12-ZPCP-2D, 2/15 – odl. US: U-I-269/12-24, 47/15, 46/16, 49/16-popr. in 25/17-ZVaj) ter 14. in 15. člena Pravilnika o potrjevanju učbenikov (Uradni list RS, 2015 in 27/2017) – sprejel sklep **št. 613-1/2021/21** o potrditvi učbenika **To je moja družba 4 / Ez az én társadalmam**, učbenik za 4. razred osnovne šole, prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom / Társadalomismeret-tankönyv a kétnyelvű általános iskolák 4. osztálya számára, Alkalmazott tantervű nevelési-oktatási program.

A Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 2021. április 15-én megtartott, 213. ülésén Az oktatás és nevelés szervezéséről és finanszírozásáról szóló törvény 25. cikkelye (SZK Hiv. Lapja, 16/07-UPB5, 36/08, 58/09, 64/09-popr., 65/09-popr., 20/11, 40/12-ZUJF, 57/12-ZPCP-2D, 2/15 – odl. US: U-I-269/12-24, 47/15, 46/16, 49/16-popr. és 25/17-ZVaj) és A tankönyvek jóváhagyásáról szóló szabályzat (SZK Hiv. Lapja , 2015 és 27/2017) 14. és 15. cikkelye alapján a **613-1/2021/21**. számú határozatával jóváhagyta a **Ez az én társadalmam**, Társadalomismeret-tankönyv a kétnyelvű általános iskolák 4. osztálya számára, Alkalmazott tantervű nevelési-oktatási program.

URL: www.zrss.si/pdf/to-je-moja-druzba-4.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 63725059
ISBN 978-961-03-0523-1 (PDF)

Damjana Škof Pavlinec
Helena Jeršan Kojek

TO JE MOJA DRUŽBA
EZ AZ ÉN TÁRSADALMAM

Učbenik za družboslovje za 4. razred
Prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom

Társadalomismeret-tankönyv a 4. osztály számára
Alkalmazott tantervű nevelési-oktatási program

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo
© A Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete

KAZALO

UVOD

Kaj se bomo učili? 6
Kako se bomo učili? 8

JAZ V ŠOLI IN DRUŽBI

To sem jaz 12
Kakšni so moji cilji? 14
Kakšne so moje vloge? 16
Pravila in dogovori 18
Medosebni odnosi 22
Sodelovanje 26
Prijatelji 28
Različnost 30
Strpnost 32
Nasilje 34

POTREBE, PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Osnovne potrebe, pravice in dolžnosti ter odgovornosti 38
Kratenje otrokovih pravic 42
Poišči pomoč! 44
Pomoč ljudem v stiski 46

DRUŽINA

Družina 52
Vrste družin 54
Spremembe v družini 56
Zakaj živimo v družini? 60

JAZ IN MOJ ČAS

Vsakdanjik 64
Kaj počnemo v prostem času? 72
Prazniki 78
Šege in običaji 84
Bonton in šola 86
Kultura prehranjevanja 90

KJE IN KAKO ŽIVIM?

Pokrajina, v kateri živim 96
Mesto, vas 102
Dom 108
Stanovanje 110
Hiša 116

KAKO SMO ŽIVELI IN KAKO ŽIVIJO DRUGI?

Spreminjanje bivališč skozi čas 120
Načini življenja po svetu 124

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ

Miről fogunk tanulni? 7

Hogyan fogunk tanulni? 9

ÉN AZ ISKOLÁBAN ÉS A TÁRSADALOMBAN

Ez vagyok én 13

A céljaim 15

A szerepeim 17

Szabályok és megegyezések 19

Egymás közti viszonyok 23

Együttműködés 27

Barátok 29

Különbözünk 31

Türelem 33

Erőszak. 35

SZÜKSÉGLETEK, JOGOK ÉS KÖTELESSÉGEK

Alapvető szükségletek, jogok, kötelességek és felelősségek 39

A gyermek jogainak korlátozása...43

Fordulj segítségért! 45

Segítség a rászorulóknak 47

A CSALÁD

Család 53

Családmodellek 55

Változások a családban 57

Miért élünk családban? 61

ÉN ÉS AZ IDŐM

Hétköznap 65

Mit csinálunk szabadidőnkben? ..73

Ünnepek 79

Hagyományok és szokások 85

Iskolai illemszabályok 87

Étkezési kultúra 91

HOL ÉS HOGYAN ÉLEK?

A táj, ahol élek 97

Város, falu 103

Otthon 109

Lakás 111

Ház 117

HOGYAN ÉLTÜNK, ÉS HOGYAN ÉLNEK MÁSOK?

Hogyan változtak a lakóhelyek az idők során? 121

Eltérő életmódok a világban..... 125

KAJ SE BOMO UČILI?

MIRŐL FOGUNK TANULNI?

KAKO SE BOMO UČILI?

HOGYAN FOGUNK TANULNI?

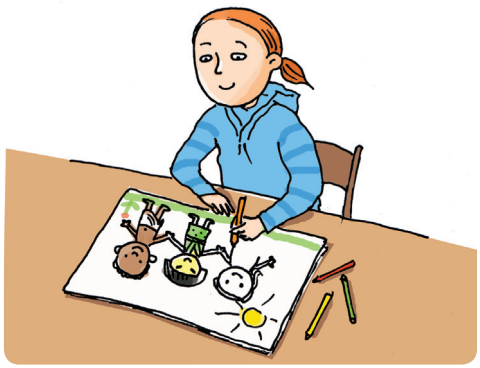

JAZ V ŠOLI IN DRUŽBI

To sem jaz 12
Kakšni so moji cilji? 14
Kakšne so moje vloge? 16
Pravila in dogovori 18
Medosebni odnosi 22
Sodelovanje 26
Prijatelji 28
Različnost 30
Strpnost 32
Nasilje 34

ÉN AZ ISKOLÁBAN ÉS A TÁRSADALOMBAN

Ez vagyok én 13
A céljaim 15
A szerepeim 17
Szabályok és megegyezések 19
Egymás közti viszonyok 23
Együttműködés 27
Barátok 29
Különbözünk 31
Türelem 33
Erőszak 35

TO SEM JAZ

Obiskujem že četrti razred. V šoli imam rad likovno vzgojo in slovenščino. Popoldne rad rolam. Zelo rad se družim s sošolcem Rokom ter sošolkama Majo in Katarino. Včasih grem z bratom Janom v kino, kjer rad gledam risanke in filme o vesolju. Doma moram pospraviti svojo sobo in pomesti garažo. Mamici pomagam zložiti posodo iz pomivalnega stroja. Ko bom velik, bi rad postal slaščičar ali pa vrtnar.

Jernej

Povej nekaj o sebi:

- ***katere predmete pri pouku imaš rad,***
- ***s kom se rad družiš,***
- ***ali imaš domačo žival,***
- ***kaj bi rad postal, ko boš odrasel?***

EZ VAGYOK ÉN

Már negyedik osztályba járok. Az iskolában szeretem a képzőművészetet és a szlovén nyelvet. Délután szeretek görkorcsolyázni. Nagyon szeretek társalogni Rok, Maja és Katalin osztálytársaimmal. Jannal, a testvéremmel néha moziba megyek, ahol szeretek rajzfilmeket és a világűrről szóló filmeket nézni. Otthon ki kell takarítanom a szobámat, és fel kell söpörnöm a garázst. Az anyukámnak is segítek kipakolni az edényeket a mosogatógépből. Ha nagy leszek, cukrász vagy kertész szeretnék lenni.

Jernej

Mondj magadról néhány szót!

- ***Melyik tantárgy(ak)at kedveled?***
- ***Kivel szeretsz beszélgetni?***
- ***Van háziállatod?***
- ***Mi szeretnél lenni, ha felnősz?***

KAKŠNI SO MOJI CILJI?

Vsak med nami ima svoje želje in potrebe. Vsak med nami ima svoj **cilj**.

Želim postati dober košarkar.

Želim postati slikarka.

Rad bi se naučil skuhati dobro obaro.

Rad bi se naučil zavezati vezalke.

Ljudje, ki so med seboj kakor koli povezani, sestavljajo **skupnost**. Imajo podobne lastnosti, potrebe, želje, cilje. Cilje lažje dosežemo skupaj z drugimi ljudmi.

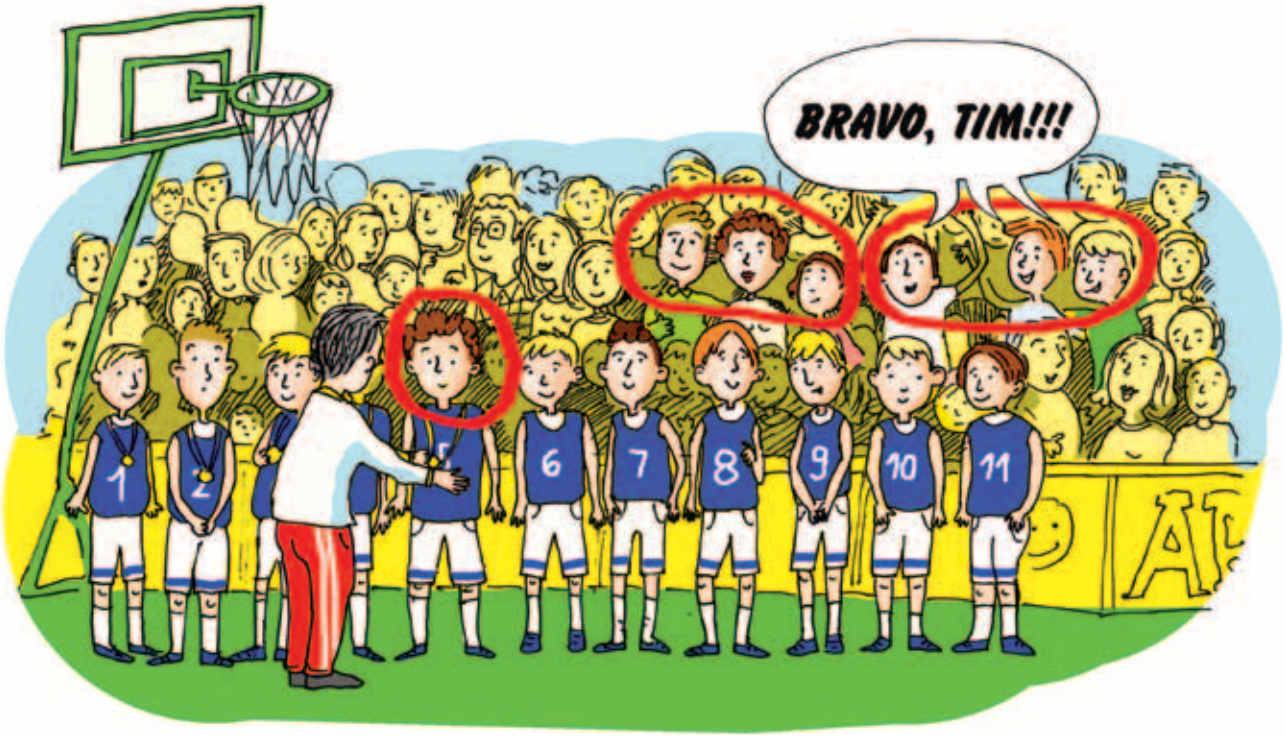

- ***Kako so s Timom povezane skupnosti ljudi, ki so obkrožene na sliki?***
- ***Ali tudi ti sodeluješ v katerem od društev?***
- ***V zvezek zapiši, v katerem društvu sodeluješ.***
- ***Opiši svojo družbo!***

A CÉLJAIM

Minden embernek vannak kívánságai és szükségletei. Mindenkinek vannak **céljai** is.

Szeretnék jó kosaras lenni.

Szeretnék festő lenni.

Szeretnék megtanulni finom levest főzni.

Szeretném megtanulni bekötni a cipőmet.

Azok az emberek, akik bármilyen formában kötődnek egymáshoz, **közösséget** alkotnak.
Hasonlók a tulajdonságaik, szükségleteik, kívánságaik és céljaik.
Együtt könnyebben elérhetjük a céljainkat.

- ***Milyen kapcsolatban állnak Timmel a képen jelölt közösségek?***
- ***Te is tagja vagy valamilyen egyesületnek? Melyiknek? Írd le a füzetbe!***
- ***Mutasd be a társaságodat!***

KAKŠNE SO MOJE VLOGE?

Vsak med nami ima svoj prostor ali vlogo v družbi. Ko zamenja družbo, se lahko njegova **vloga** spremeni. V vsaki vlogi ravnam nekoliko drugače. Z dedkom in babico ne igram rokometa. Z mamo in očkom ne hodim v šolo. Bratec me ne pelje k zdravniku. Z rokometašicami ne pospravljam stanovanja.

Maja je učenka 4. razreda.

Maja je sestra mlajšemu bratu in starejši sestri.

Maja je hčerka.

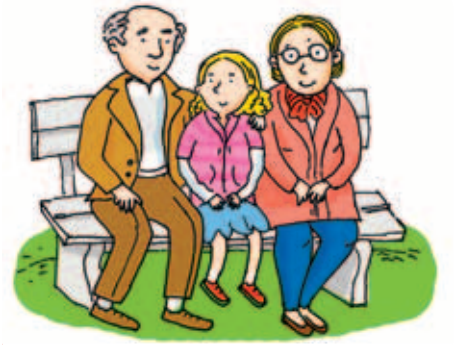

Maja je vnukinja.

Maja je članica rokometnega društva.

Maja je pevka v pevskem zboru.

- ***Naštej, kakšne vloge ima Maja.***
- ***Napiši svoje vloge v družbi.***

A SZEREPEIM

Mindenkinek megvan a saját helye vagy **szerepe** a társadalomban. Ha közösséget cserélünk, a szerepeink is változnak. Minden szerepben másképpen viselkedünk. A nagypapámmal vagy a nagymamámmal nem kézilabdázok. Az anyuval és az apuval nem járok iskolába. Az öcsém nem visz orvoshoz. A kézilabdázó társaimmal nem takarítom ki a lakást.

Maja a 4. osztály tanulója.

Maja és a testvérei: a nővére és az öccse.

Maja gyermek.

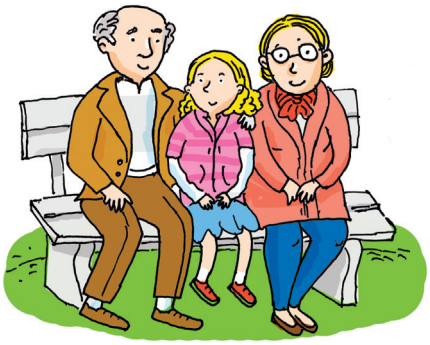

Maja unoka.

Maja a kézilabda-egyesület tagja.

Maja az énekkar tagja.

- ***Sorold fel Maja szerepeit!***
- ***Írd le a társadalmi szerepeidet!***

PRAVILA IN DOGOVORI

V vsaki vlogi moramo upoštevati neka **pravila** in **dogovore**. Na hokejski tekmi lahko glasno spodbujamo igralce, v gledališču pa šele ob koncu predstave ploskamo. Nekatera pravila so napisana, druga ne. Vsi ljudje v družbi moramo upoštevati pravila in dogovore. Le tako je lahko naše sobivanje prijetno in koristno.

PRAVILO

Pravilo določa, kakšno mora biti vedenje ali ravnanje. **Pravila so obvezna**, določajo lahko čas, kraj, način ravnanja. Pravila so lahko slovnična, tekmovalna, prometna, družbena, družabna ...

Prometna pravila so tudi pravila vedenja na šolskih prevozih:

1. otroci pred vožnjo:
- pridejo na avtobusno postajo vsaj pet minut pred odhodom avtobusa,
- stojijo vsaj pet velikih korakov (približno tri metre) od roba cestišča,
- počakajo, da se vozilo ustavi, odpre vrata in jim voznik dovoli vstop;

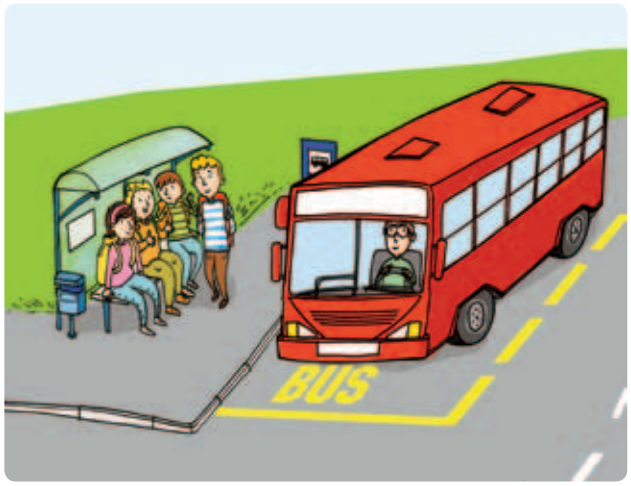

2. med vožnjo pa:
- morajo biti otroci pripeti z varnostnim pasom, če je ta v vozilu,
- morajo otroci vedno pravilno sedeti na sedežu, obrnjeni v smeri vožnje,
- otroci ne smejo motiti voznika,
- otroci ne smejo stati in morajo sedeti,
- morajo otroci poslušati in slediti navodilom voznika,
- otroci ne smejo vpiti in se prerivati, lahko pa se tiho in mirno pogovarjajo.

SZABÁLYOK ÉS MEGEGYEZÉSEK

Minden társadalmi szerepnél figyelembe kell vennünk a hozzá fűződő **szabályokat** és **megegyezéseket**. Jégkorongmeccsen hangosan buzdíthatjuk a játékosokat, míg a színházban csak az előadás végén tapsolhatunk. A szabályok lehetnek írottak vagy íratlanok. Mindannyiunknak be kell tartanunk a szabályokat és a megegyezéseket. Csak így lehet kellemes és hasznos a közösségi életünk.

SZABÁLY

Magatartásunkat vagy tetteinket **szabály** határozza meg. A **szabályok kötelezőek.** Meghatározhatják tetteink idejét, helyét, módját. A szabályok jellege lehet nyelvtani, versenybeli, közlekedési, egyesületi, társalgási ...

A **közlekedési szabályokhoz** tartoznak az iskolai közlekedésre vonatkozó szabályok is:

1. a gyerekek a közlekedés előtt:

- megérkeznek az állomásra az autóbusz indulása előtt legalább öt perccel,
- legalább öt nagy lépésnyire (körülbelül három méternyire) állnak az út szélétől,
- megvárják, amíg a jármű megáll, kinyílik az ajtó, és a sofőr engedélyezi a felszállást;

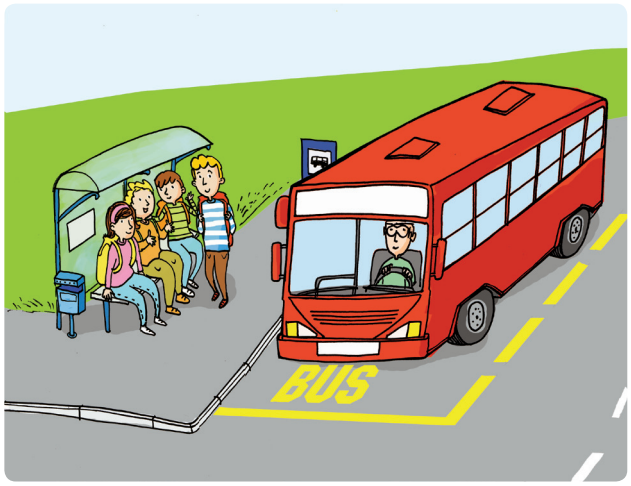

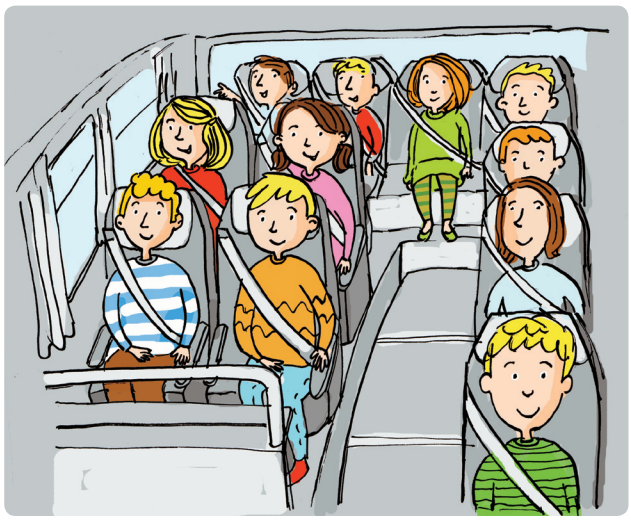

2. közlekedés közben a gyerekek:

- bekötik magukat a biztonsági övvel, ha van ilyen a buszon,
- mindig szabályosan, a közlekedés irányába fordulva ülnek,
- nem vonják el a sofőr figyelmét,
- nem állnak, hanem ülnek,
- meghallgatják és betartják a sofőr utasításait,
- nem kiabálnak és tolakodnak, hanem csendesen és békésen beszélgetnek.

DOGOVOR

Dogovor je soglasje glede obveznosti. Velja to, kar se z nekom dogovoriš, da boš naredil. Dogovora se morajo držati vsi, ki so se za to odločili ali živijo in delajo tam, kjer je večina to sklenila.

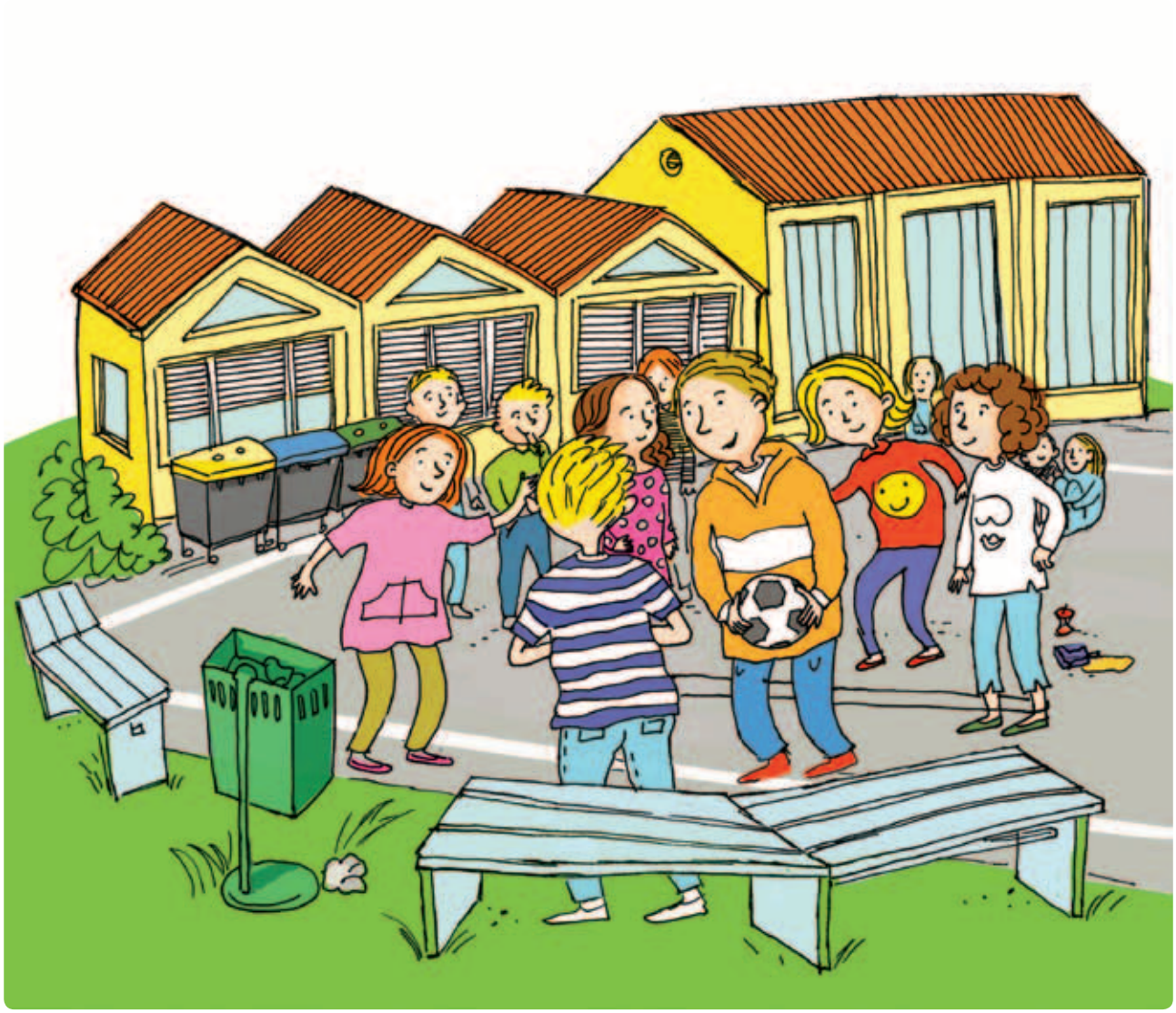

Dogovor je skrb za čisto in urejeno okolje:

- odpadke mečemo v koše za smeti in jih ločujemo,
- ohranjamo in skrbimo za šolsko lastnino,
- ko učenci zapuščajo igrišče ali šolsko dvorišče, učitelj poskrbi, da učenci odvržene odpadke pospravijo.

MEGEGYEZÉS

A **megegyezés** a kötelezettségekről szóló megállapodás. Az érvényes, amit megbeszélsz valakivel, hogy megteszel. A megegyezést mindenkinek be kell tartania, aki létrehozta, vagy abban a környezetben él és dolgozik, ahol a többség így határozott.

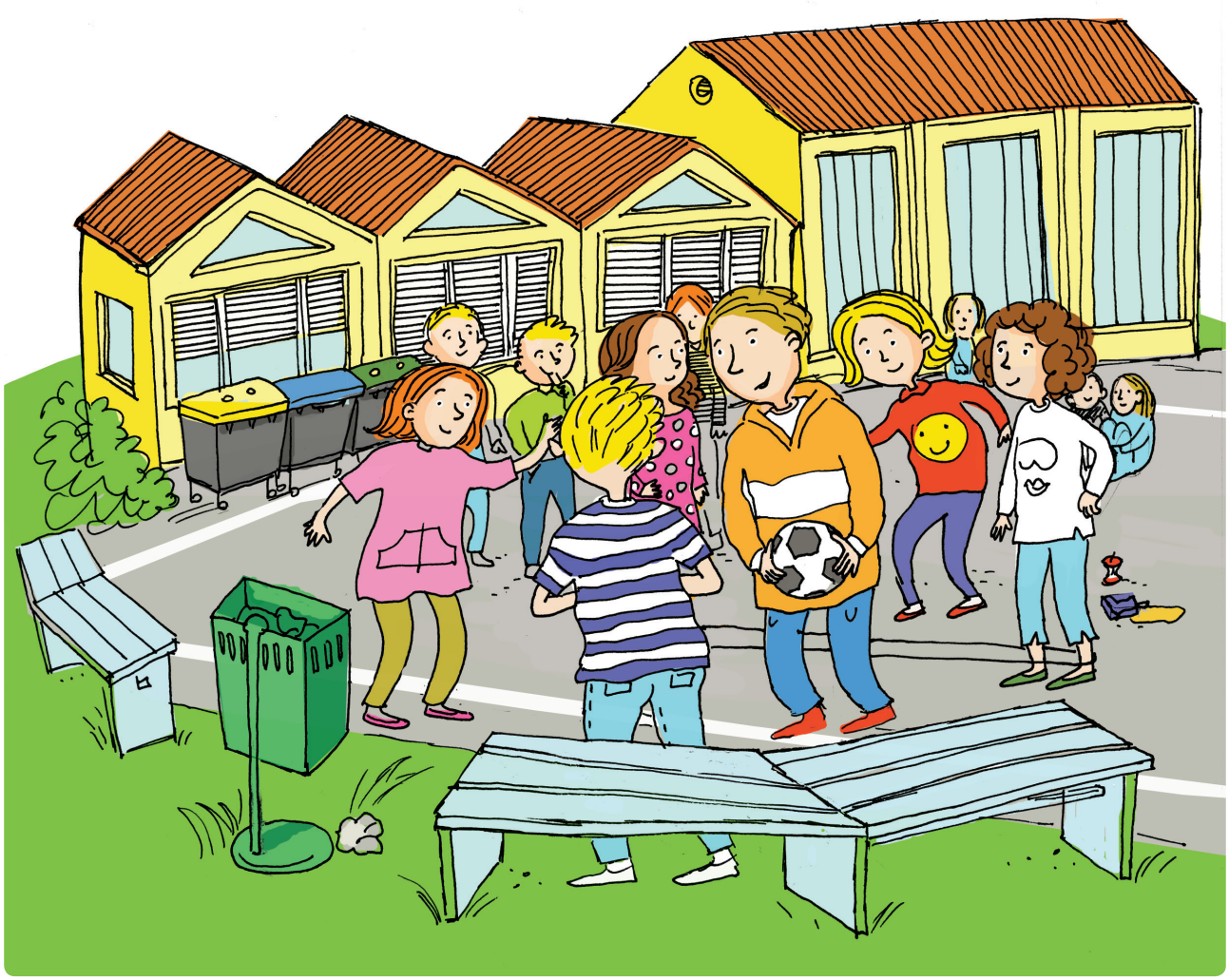

A tiszta és rendezett környezetről való gondoskodás is **megegyezés**:

- a hulladékot szelektáljuk, és a megfelelő kommunális gyűjtőedénybe dobjuk,
- őrizzük és gondoskodunk az iskola tulajdonáról,
- miután a gyerekek elhagyják a játszóteret vagy az iskolaudvart, a tanáruk gondoskodik róla, hogy összeszedjék az eldobott hulladékot.

MEDOSEBNI ODNOSI

Medosebni odnosi so odnosi med ljudmi (vrstniki, prijatelji, sorodniki, sošolci, učitelji, znanci ...).

LUTKOVNI KROŽEK

Stara sem deset let. Enkrat na teden obiskujem lutkovni krožek. Zelo rada imam lutke in rada nastopam. Lutkovni krožek obiskuje tudi Jasna. Jasne nimam preveč rada, ker je zelo glasna in vedno želi z lutko igrati glavno vlogo v predstavi. Če ni vedno tako, kot želi ona, je jezna.

Monika

Ljudje imamo radi prijazne in nasmejane ljudi, ker se ob njih počutimo dobro. Všeč nam je, če nam nekdo pridrži vrata, ponudi bonbon ali nas pohvali, da smo nekaj naredili dobro. Ljudi, ki se vedejo lepo, imajo v vsaki družbi radi.

EGYMÁS KÖZTI VISZONYOK

Az **egymás közti viszonyok** az emberek közötti viszonyok (pl. kortársak, barátok, iskolatársak, tanárok, ismerősök között).

BÁBSZAKKÖR

Tízéves vagyok. Hetente egyszer bábszakkörre járok. Nagyon szeretem a bábokat, és szeretek szerepelni. A szakkörre Jasna is jár. Nem kedvelem, mert hangos, és a bábjával mindig a főszerepet szeretné játszani az előadásban. Jasna mérges, ha nem úgy alakulnak a dolgok, ahogy szeretné.

Mónika

A kedves és mosolygós embereket szeretjük, mert a közelükben jól érezzük magunkat. Szeretjük, ha valaki előttünk kinyitja nekünk az ajtót, megkínál csokival, vagy megdicsér minket a jó cselekedeteinkért. Minden társaságban szeretik azokat az embereket, akik illedelmesen viselkednek.

Ko se z nekom pogovarjamo ali skupaj kaj delamo, smo z njimi v osebnem odnosu. Ti odnosi so lahko dobri ali slabi.

Dobri odnosi pomenijo, da se poslušamo, smo prijazni, se spoštujemo, smo veseli in sproščeni, se pogovarjamo, se prilagajamo, smo strpni in sprejemamo različnost drugih.

Slabi odnosi med nami in drugimi so, kadar tožarimo, smo tekmovalni, opravljamo, izsiljujemo, ponižujemo, smo zavistni, nekoga zasmehujemo ali namerno spregledamo. Tak odnos vpliva na druge tako, da so žalostni.

Ko smo mlajši, imamo radi prijatelje, ki se znajo lepo in zanimivo igrati. Ko smo srednješolci, se radi družimo z ljudmi, ki pomagajo, dobro plešejo, so družabni in zabavni. Odrasli imajo prav tako radi prijazne, družabne ljudi, ki pomagajo, kadar potrebujemo pomoč.

Amikor valakivel beszélgetünk, vagy együtt csinálunk valamit, akkor személyes viszonyban vagyunk vele. Ezek a viszonyok lehetnek jók vagy rosszak.

A jó viszonyok azok, amikor meghallgatjuk és tiszteljük egymást, kedveskedünk, boldogok és felszabadultak vagyunk, beszélgetünk egymással, alkalmazkodunk, türelmesek vagyunk, és elfogadjuk a másságot.

A rossz egymás közti viszonyok azok, amikor árulkodunk, versengünk, irigyek vagyunk, valakit kibeszélünk, megalázunk, zsarolunk, kinevetünk, vagy szándékosan figyelmen kívül hagyunk. Az ilyen viszonyulás szomorúságot okoz.

Fiatalabbként olyan barátokat választunk, akik szépen és érdekesen játszanak. Középiskolás korunkban szeretünk olyan emberekkel társalogni, akik segítőkészek, jól táncolnak, beszédesek és szórakoztatóak. A felnőttek is szeretik a kedves, beszédes és segítőkész embereket.

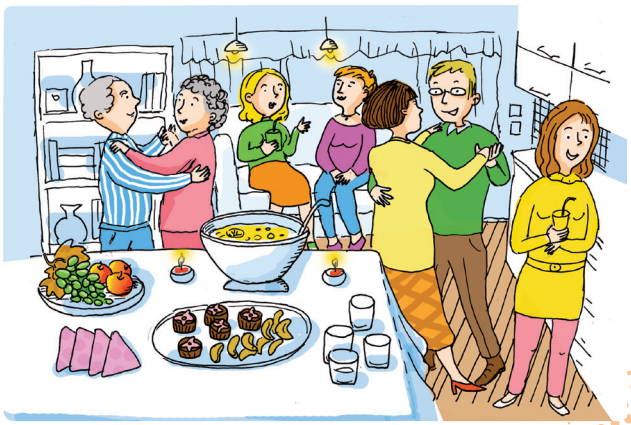

SODELOVANJE

V šoli preživiš veliko časa. Včasih moraš nalogo opraviti sam, večkrat pa moraš pri tem sodelovati tudi s sošolci. Takemu delu rečemo **delo v skupini**. Pri teh nalogah moramo **sodelovati**.

Pomembno je, da načrtujemo delo, si razdelimo naloge, se spoštujemo in upoštevamo mnenje drugih ter si pri delu pomagamo. Delo v skupini je hitrejše in uspešnejše. Več glav več ve.

V družini skrbimo drug za drugega in se imamo radi.

V šoli se učimo v skupini in ob pomoči učitelja.

- ***Kako ti sodeluješ s prijatelji?***
- ***Kakšno vlogo imaš v družini?***
- ***Kaj je po tvojem mnenju pomembno za delo v skupini?***
- ***Kako se počutiš, ko je delo v skupini dobro opravljeno?***

EGYÜTTMŰKÖDÉS

Az iskolában sok időt töltünk. Néha egyedül kell megoldanunk a feladatot, sokszor viszont a feladat megoldása érdekében együtt kell működnünk az osztálytársainkkal. Az ilyen jellegű munkát **csoport munkának** nevezzük.
A csoportos feladatoknál **együtt kell működnünk** másokkal.

Fontos, hogy megtervezzük a munkát, felosszuk a feladatokat, tiszteljük egymást, figyelembe vegyük mások véleményét, és segítsünk egymásnak. A csoportmunka gyorsabb és eredményesebb. Többen együtt okosabbak vagyunk.

A családban gondoskodunk egymásról, és szeretjük egymást.

Az iskolában csoportban és a tanárok segítségével tanulunk.

- ***Te hogyan működsz együtt a barátaiddal?***
- ***Milyen szereped van a családban?***
- ***Véleményed szerint mi fontos a csoportmunkában?***
- ***Hogy érzed magad, ha a csoportmunka eredményes?***

PRIJATELJI

Prijatelj je tisti, ki ga imamo radi, se skupaj igramo in si pomagamo. Kako pridobim in obdržim prijatelja?

Kadar v šoli manjkam, mi prijatelj prinese zvezke, da lahko prepišem učno snov.

- ***Opiši svojega prijatelja.***
- ***Kaj najraje delaš ali se igraš s prijateljem?***
- ***Si že kdaj pomagal prijatelju? Kako?***
- ***Kaj ima tvoj prijatelj rad in česa ne mara?***

BARÁTOK

A barát az, akit szeretünk, akivel együtt játszunk, és akivel segítünk egymásnak. Hogyan kötök barátságot, és hogyan őrizem meg azt?

Ha hiányzom az iskolában, a barátom elhozza a füzeteit, hogy átmásolhassam a tananyagot.

- ***Mutasd be a barátodat!***
- ***Mit szeretsz leginkább csinálni vagy játszani a barátoddal?***
- ***Segítettél már valaha a barátodnak? Hogyan?***
- ***Mit szeret a barátod, és mit nem?***

RAZLIČNOST

Ljudje se med seboj razlikujemo. Tudi v šoli in razredu imamo učenci različne lastnosti. Razlikujemo se po barvi in dolžini las, barvi oči, velikosti in po osebnostnih lastnostih. Nekateri med nami so vedno radi v družbi, so glasni in zabavni, drugi so bolj tiho in se raje pogovarjajo z enim prijateljem ali berejo, rišejo ...

- ***Kako se ti razlikuješ od drugih? Zapiši v zvezek.***

KÜLÖNBÖZÜNK

Az emberek különböznek egymástól. Az iskolában és az osztályban lévő tanulóknak különböző tulajdonságaik vannak. Különbözik a hajunk színe és hossza, a szemünk színe és a magasságunk. Különböznek a tulajdonságaink is. Néhányan közülünk állandóan társaságban szeretnének lenni, hangosak és szórakoztatóak, míg mások inkább csendesebbek, és csak egy bizonyos baráttal szeretnek beszélgetni, vagy olvasnak, rajzolnak...

- ***Te miben különbözöl másoktól? Írd le a füzetbe!***

STRPNOST

Ker imamo ljudje različne lastnosti, je pomembno, da znamo spoštovati druge in upoštevati njihovo mnenje. To pomeni, da smo **strpni**, da sprejemamo druge. Če nam nekaj ni všeč ali se dogodki ne odvijajo tako, kot smo to želeli, se ne smemo takoj razjeziti in uveljavljati svojo voljo. Takrat je bolje, da se ustavimo, premislimo in preštejemo do deset, da se slaba volja umiri.

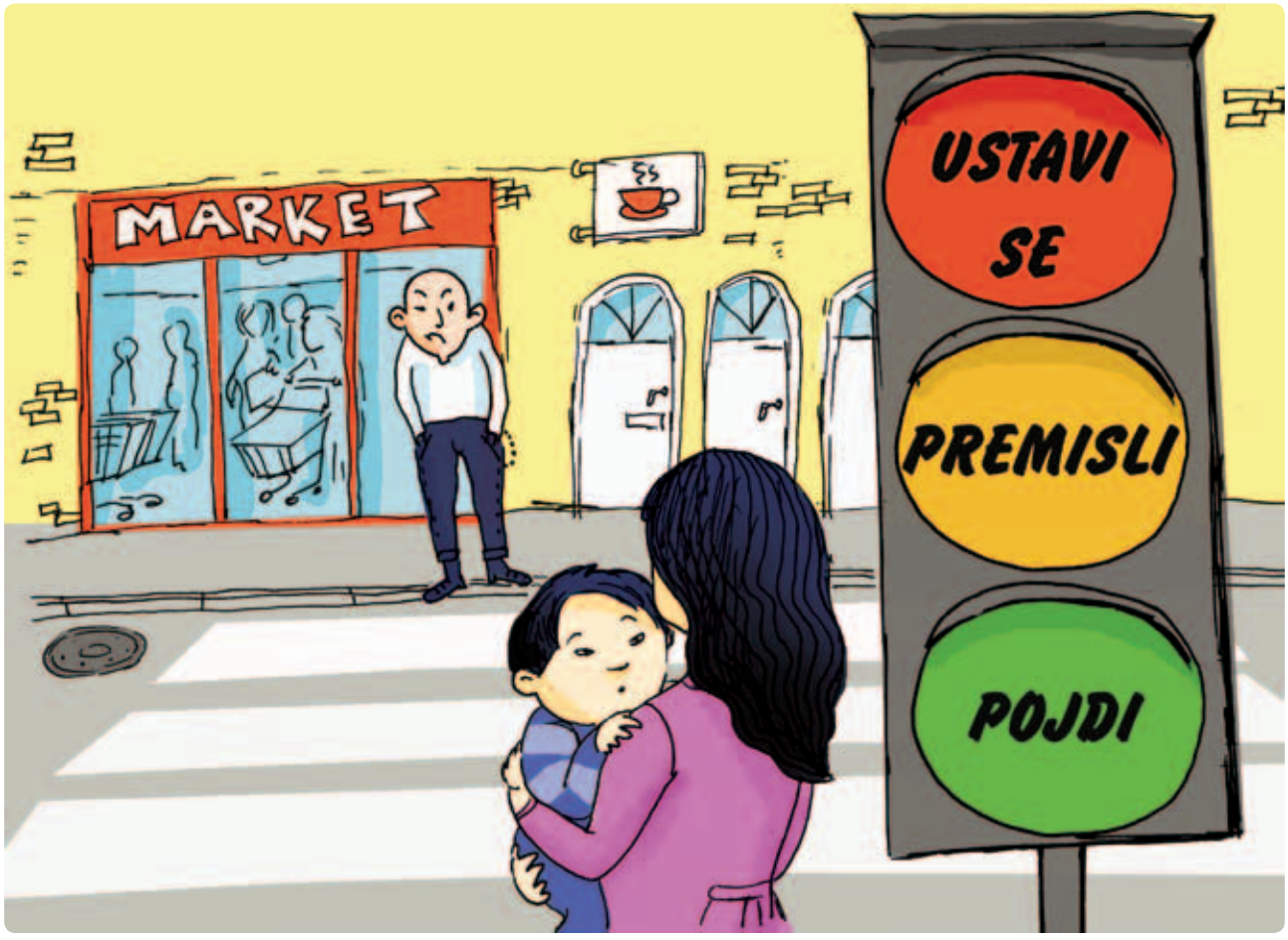

- ***Kdaj si ti nestrpen?***
- ***Kaj te najbolj spravlja ob živce? Kaj narediš takrat?***

TÜRELMESSÉG

Mivel különböző tulajdonságaink vannak, ezért fontos, hogy tiszteljünk másokat, és figyelembe vegyük a véleményüket. Ez azt jelenti, hogy **türelmesek** vagyunk velük szemben, és elfogadjuk őket. Ha valami nem tetszik nekünk, vagy az események nem úgy alakulnak, ahogy szeretnénk, nem szabad azonnal feldühödnünk, és érvényesítenünk az akaratunkat. Álljunk meg, gondolkozzunk el egy kicsit, és számoljunk el tízig, hogy oldódjon a feszültségünk!

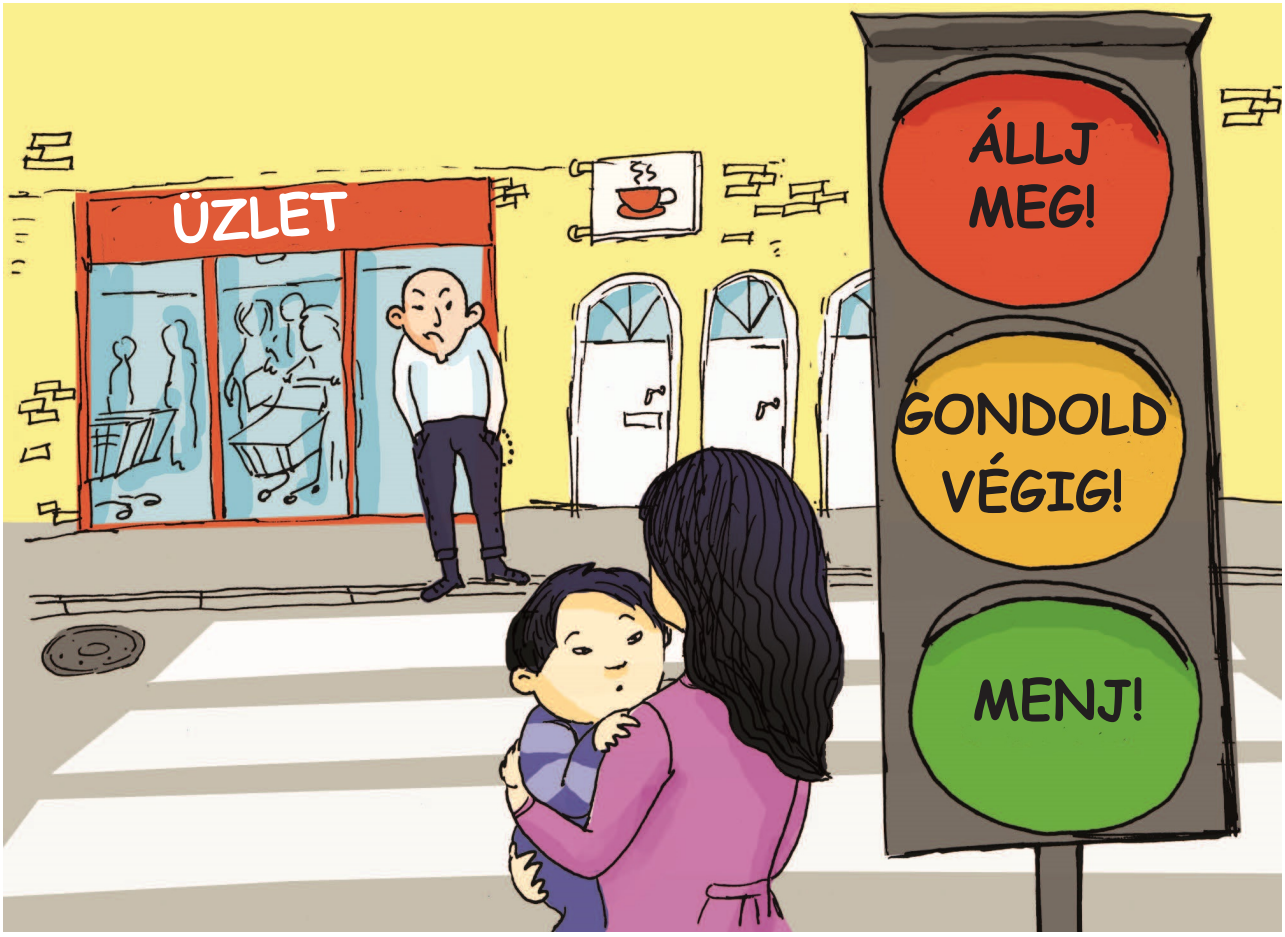

- ***Mikor szoktál türelmetlen lenni?***
- ***Mi hoz ki leginkább a sodrodból? Ilyenkor mit teszel?***

NASILJE

Nekateri ljudje so do vrstnikov ali mlajših otrok **nasilni** ali jih **ustrahujejo**. To pomeni, da jim grozijo, jih žalijo, zmerjajo, silijo, da naredijo nekaj, česar ne želijo. Včasih se lahko zgodi tudi, da jih pretepajo in povzročijo bolečino ali poškodbo.

Če se otroku to dogaja, je najboljše, da pove odraslim, ki jim zaupa. O teh težavah ne smemo molčati, čeprav nam nasilneži rečejo, da ne smemo nikomur povedati!

ERŐSZAK

Egyes emberek a kortársaikkal vagy a kisebb gyermekekkel szemben **erőszakosan** vagy **megfélemlítően** viselkednek. Ez azt jelenti, hogy fenyegetik, bántalmazzák, sértegetik vagy olyasmire kényszerítik őket, amit nem szeretnének. Néha az is megeshet, hogy megverik őket, és ezzel fájdalmat vagy sérülést okoznak nekik.

Ha a felsorolt dolgok előfordulnak egy gyermekkel, fontos, hogy az elmondja egy felnőttnek, akiben megbízik. Ilyesmiről nem szabad hallgatnunk, akkor sem, ha az erőszakoskodók megtiltják, hogy bárkinek is elmondjuk!

POTREBE, PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Osnovne potrebe, pravice in dolžnosti ter odgovornosti 38
Kratenje otrokovih pravic 42
Poišči pomoč! 44
Pomoč ljudem v stiski 46

SZÜKSÉGLETEK, JOGOK ÉS KÖTELESSÉGEK

Alapvető szükségletek, jogok, kötelességek és felelősségek 39

A gyermek jogainak korlátozása 43

Fordulj segítségért! 45

Segítség a rászorulóknak 47

OSNOVNE POTREBE, PRAVICE IN DOLŽNOSTI TER ODGOVORNOSTI

POTREBE

Vsak otrok potrebuje hrano, vodo, dom in ljubezen staršev.

Vsak otrok ima pravico do ljubezni in varnosti!

Vsak otrok ima pravico do hrane!

PRAVICE

Vsi ljudje imamo enake pravice. To so pravice do družine, igre, šole, varnosti …

Vsak otrok ima pravico do igre!

Vsak otrok ima pravico do zdravstvene nege!

Vsak otrok ima pravico do učenja!

ALAPVETŐ SZÜKSÉGLETEK, JOGOK, KÖTELESSÉGEK ÉS FELELŐSSÉGEK

SZÜKSÉGLETEK

Minden gyereknek szüksége van táplálékra, vízre, otthonra és szülői szeretetre.

Minden gyereknek joga van a szeretethez és a biztonsághoz!

Minden gyereknek joga van a táplálékhoz!

JOGOK

Mindannyiunknak ugyanolyan jogaink vannak. Ezek például a családhoz, a játékhoz, az oktatáshoz, a biztonsághoz való jogok …

Minden gyereknek joga van a játékhoz!

Minden gyereknek joga van az egészségügyi ellátáshoz!

Minden gyereknek joga van a tanuláshoz!

DOLŽNOSTI

Poleg pravic imamo tudi dolžnosti. Naša dolžnost je, da hodimo v šolo, se učimo, sodelujemo, pišemo naloge, smo spoštljivi, pomagamo pri šolskih in domačih opravilih. Naša dolžnost je tudi, da skrbimo za svoje zdravje, dobro počutje in da skrbimo za druge.

ODGOVORNOSTI

Odgovorni smo takrat, ko neko nalogo ali obveznost opravimo pravočasno in dobro.

- ***Katere so tvoje dolžnosti? Zapiši v zvezek.***

KÖTELESSÉGEK

A jogaink mellett kötelességeink is vannak. Kötelességünk, hogy iskolába járjunk, tanuljunk, együttműködjünk, elvégezzük a feladatokat, tisztelettudóak legyünk, valamint segítsünk az iskolai és otthoni teendőkben. Kötelességünk, hogy gondoskodjunk az egészségünkről, a jó közérzetünkről és másokról is.

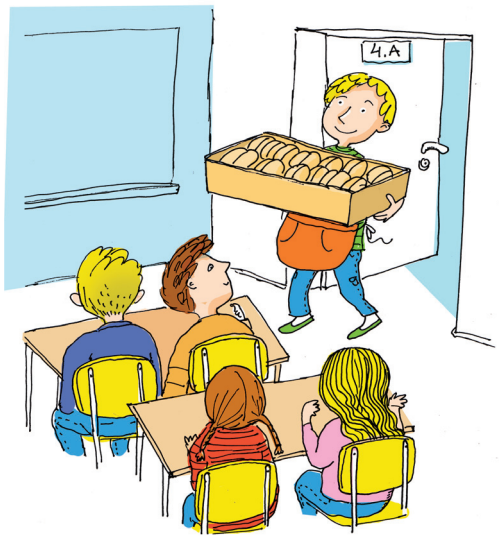

FELELŐSSÉGEK

Akkor vagyunk felelősségteljesek, ha az adott feladatot jól és időben elvégezzük.

- ***Melyek a te kötelességeid? Írd le a füzetbe!***

KRATENJE OTROKOVIH PRAVIC

Ponekod po svetu in tudi pri nas so otrokom kratene njihove pravice do šolanja, igre, zdrave prehrane, varnega doma …

Foto: Unicef/Lemoyne

Foto: Unicef/Heger

- ***Ali si že kdaj doživel krivico ali slišal, da se komu dogaja?***

A GYERMEK JOGAINAK KORLÁTOZÁSA

Néhány helyen a világban – és néhol nálunk is – korlátozottak a gyermekek jogai az oktatáshoz, a játékhoz, az egészséges táplálkozáshoz, az otthon biztonságához...

Fotó: Unicef/Lemoyne

Fotó Unicef/Heger

- ***Ért már téged vagy az ismerősödet igazságtalanság?***

POIŠČI POMOČ!

Kadar si v stiski in čutiš, da nisi spoštovan, te kdo izsiljuje, pretepa, grozi ali si lačen, **takoj poišči pomoč**!

Pogovori se z učiteljem!

Pogovori se s starši!

Pogovori se s psihologom!

Pogovori se s socialnim delavcem!

Pokliči telefon za pomoč otrokom v stiski – TOM: 116 111!

Poišči varno točko!

FORDULJ SEGÍTSÉGÉRT!

Ha bajban vagy, esetleg úgy érzed, hogy nem tisztelnek, zsarolnak, bántalmaznak, fenyegetnek vagy éhezel, **azonnal fordulj segítségért!**

Beszélj a tanároddal!

Beszélj a szüleiddel!

Beszélj a pszichológussal!

Beszélj egy szociális munkással!

Hívd fel a segítségre szoruló gyermekek segélyvonalát, a TOM-ot: 116 111!

Keressél biztonságos pontot!

POMOČ LJUDEM V STISKI

Otroci in odrasli včasih potrebujejo pomoč drugih. Ti nam lahko pomagajo z nasveti, hrano, oblačili ali zdravili. Otrokom omogočijo počitnice, šolske potrebščine in podobno.

Pomoč ljudem v stiski v Sloveniji in drugod po svetu zagotavljajo:

- Unicef,
- Rdeči križ Slovenije,
- Zveza prijateljev mladine Slovenije,
- prostovoljci v okviru telefona za otroke in mladostnike: 116 111,
- člani društva SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja: 080 11 55,
- center za socialno delo,
- varne točke in drugi.

- ***Ali si že videl varne točke v svojem kraju?***
- ***Poišči na spletu Rdeči križ, Unicef …***

SEGÍTSÉG A RÁSZORULÓKNAK

A gyerekek és a felnőttek is segítségre szorulnak néha. Nekik tanáccsal, élelemmel, öltözékkel vagy gyógyszerekkel segíthetünk. A gyerekeknek lehetővé tehetjük az üdülést, tanszereket biztosíthatunk nekik stb.
Szlovéniában és máshol a világon a következő szervezetek nyújtanak segítséget a rászorulóknak:

- Unicef,
- a Szlovén Vöröskereszt,
- a Szlovén Fiatalok Barátainak Szövetsége,
- segélyszolgálat, amelyet a gyermekek és fiatalkorúak számára hoztak létre (tel.: 116 111), illetve az itt dolgozó önkéntesek,
- SOS-telefon nőknek és gyermekeknek – az erőszak áldozatainak egyesület tagjai: 080 11 55
- szociális ügyintéző központok,
- biztonságos pontok és mások.

unicef

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

TOM
Telefon za otroke in mladostnike
116 111
Odgovor je pogovor.

ZvezaPrijateljevMladineSlovenije

SOS20 TELEFON
20 let upora proti nasilju nad ženskami in otroki

VARNA TOČKA
unicef

- ***Láttál-e már biztonságos pontokat a környékeden?***
- ***Keress rá az interneten a Vöröskeresztre, Unicefre, …!***

GASILCI
Gasilci pomagajo ljudem ob poplavah, požarih, prometnih nesrečah, potresih …

POLICISTI
Policisti pomagajo pri prometnih nesrečah, kontrolah prometa, vlomih, tatvinah, ropih …

REŠEVALCI
Reševalci nudijo prvo pomoč ponesrečencem in bolnikom.

GORSKI REŠEVALCI
Gorski reševalci pomagajo ljudem, ki so se ponesrečili ali izgubili v gorah.

TŰZOLTÓK

A tűzoltók segítenek az embereknek árvíz, tűzvész, baleset, földrengés és egyéb veszélyek esetén.

Fotó: Rendőrség

RENDŐRÖK

A rendőrök ellenőrzik a forgalmat, és segítséget nyújtanak a balesetek, betörések, lopások vagy rablások esetén.

MENTŐSÖK

A mentősök elsősegélyt nyújtanak a sebesülteknek és a betegeknek.

HEGYIMENTŐK

A hegyimentők segítenek azokon az embereken, akik elvesznek, vagy balesetet szenvednek a hegyekben.

DRUŽINA

Družina 52
Vrste družin 54
Spremembe v družini 56
Zakaj živimo v družini? 60

A CSALÁD

Család 53
Családtmodellek 55
Változások a családban..... 57
Miért élünk családban? 61

DRUŽINA

Ljudje živimo v skupnosti ljudi, ki jo imenujemo **družina**. V to skupnost se vračamo po službi in šoli. Je naš dom in v njej so ljudje, ki jih imamo radi. Družine pri nas so večinoma manjše. Najpogostejše družine so tiste, v katerih živijo mama, oče in en ali dva otroka. Manj pogoste pa so velike družine, v katerih živi več otrok, morda tudi dedek in babica.

Mama, oče, brat, sestra, dedek, babica, teta, stric, bratranec in sestrična so **sorodniki**.

- ***Kdo živi s teboj?***
- ***Kako je ime tvoji mami in očetu?***
- ***Ali se družiš s sestričnami in bratranci?***
- ***Koliko tet in stricev imaš?***

CSALÁD

Azt az emberi közösséget, amelyben élünk, **családnak** nevezzük. Ebbe a közösségbe térünk vissza munka és iskola után. Ez az otthonunk, és itt vannak a szeretteink. Nálunk a családok többnyire kisebbek. A leggyakoribbak azok a családok, amelyet az anya, az apa és egy vagy két gyermek alkot. Kevésbé gyakoriak a többgyermekes nagycsaládok, vagy ahol esetleg a nagyszülőkkel is együtt élnek.

A **rokonságot** az anya, apa, testvér, nagypapa, nagymama, nagynéni, nagybácsi és az unokatestvér alkotják.

- ***Kivel élsz?***
- ***Hogy hívják a szüleidet?***
- ***Szoktál társalogni az unokatestvéreiddel?***
- ***Hány nagynénid és nagybácsid van?***

VRSTE DRUŽIN

Družina navadno nastane tako, da se odrasla fant in dekle poročita in imata otroke. Takim družinam rečemo **ožja družina**. Če sta v družini eden ali dva otroka, je to **mala družina**. Če so v družini trije otroci ali več, jo imenujemo **velika družina**.

Družina, v kateri živita tudi babica in dedek, lahko pa tudi stric ali teta, imenujemo **razširjena družina**.

Enostarševska družina je tista, v kateri ostane z otrokom samo eden od staršev.

Kadar se v enostarševsko družino priseli nov odrasli član družine, ki ni oče ali mama otroka (lahko tudi s svojimi otroki), imenujemo to **dopolnjena** [illegible].

- ***Opiši družine na fotografijah.***

CSALÁDMODELLEK

A család általában úgy jön létre, hogy egy felnőtt lány és fiú **házasságot köt,** és gyermekük születik. Ezt nevezzük **szűk családi körnek**. Az egy- vagy kétgyermekes családokat **kis családként** tartjuk számon. Ha három vagy több gyerek van a családban, akkor viszont **nagycsaládról** beszélünk.

Azt a családot, amelyben a nagymama és a nagypapa, valamint a nagynéni vagy a nagybácsi is él, **kiterjesztett családnak** nevezzük.

Egyszülős család az, amelyben az egyik szülő egyedül marad a gyerekeivel.

Amikor az egyszülős családba új felnőtt tag költözik, aki nem a gyermek vér szerinti apja vagy anyja (akár a saját gyerekeivel együtt), **mozaikcsalád** keletkezik.

- ***Mesélj a képen látható családokról!***

SPREMEMBE V DRUŽINI

V družinah so spremembe pogoste. Veliko veselja in sprememb prinaša **rojstvo** otroka. Na ta dogodek se pripravlja vsa družina. Starši pripravljajo prostor za novorojenčka in oblačila, bratci in sestrice pa se veselijo novega prijatelja pri igri.

Včasih se starši iz različnih razlogov **ločijo** ali razvežejo. Starši se tako ne razumejo več in imajo nove, drugačne želje in potrebe. Eden od staršev se preseli v drugo stanovanje. Navadno bratje in sestre ostanejo skupaj pri mami ali očetu. Otroci se še vedno videvajo z drugim od staršev, ki prav tako skrbi za njih.

VÁLTOZÁSOK A CSALÁDBAN

A családokban gyakoriak a változások. Sok örömet és változást hoz a gyermek **születése**. Az egész család készül erre a különleges eseményre. A szülők előkészítik az újszülött helyét és a ruháit, a testvérei pedig örülnek az új játszótársnak.

Néha a szülők különböző okok miatt **különválnak** vagy **elválnak**. Többé nem értik meg egymást, és újabb, másmilyen vágyaik vagy szükségleteik akadnak. Az egyik szülő elköltözik egy másik lakásba. Általában a gyerekek együtt maradnak a testvéreikkel az anyánál vagy az apánál. Kapcsolatban maradnak azonban a másik szülővel is, aki továbbra is ugyanúgy gondoskodik róluk.

Smrt v družini je vedno pretresljiv dogodek. Po navadi gre za smrt starejših ljudi. V izjemnih primerih, kot sta nesreča ali bolezen, pa lahko umrejo tudi drugi člani družine. Svojci takrat potrebujejo dodatno podporo in pomoč, ker so prizadeti in žalostni.

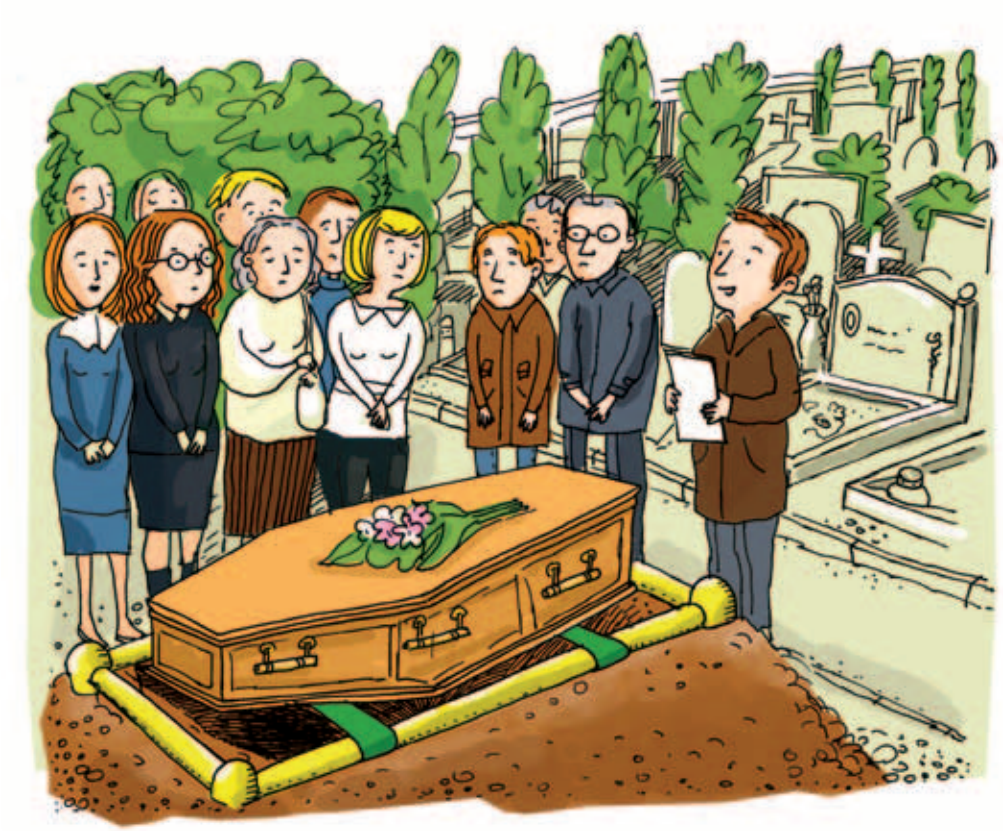

Nekateri otroci se v svojih družinah ne počutijo dobro, niso sprejeti ali so ogroženi. Tem otrokom socialne službe poiščejo nadomestne starše, **rejnike**. Ti poskrbijo za otroke, jim nudijo varnost in ljubezen, hrano, šolanje, oblačila in drugo. Nekatere družine ali pari otroka **posvojijo** in je za vedno njihov.

Szeretteink **halála** mindig megrázó. Általában az idősebb rokonaink halálával szembesülünk. Rendkívüli esetekben – például baleset vagy betegség következtében – a család fiatalabb tagjai is meghalhatnak. Ilyenkor a hozzátartozók összetörtek és szomorúak, ezért vigasztalásra és támogatásra van szükségük.

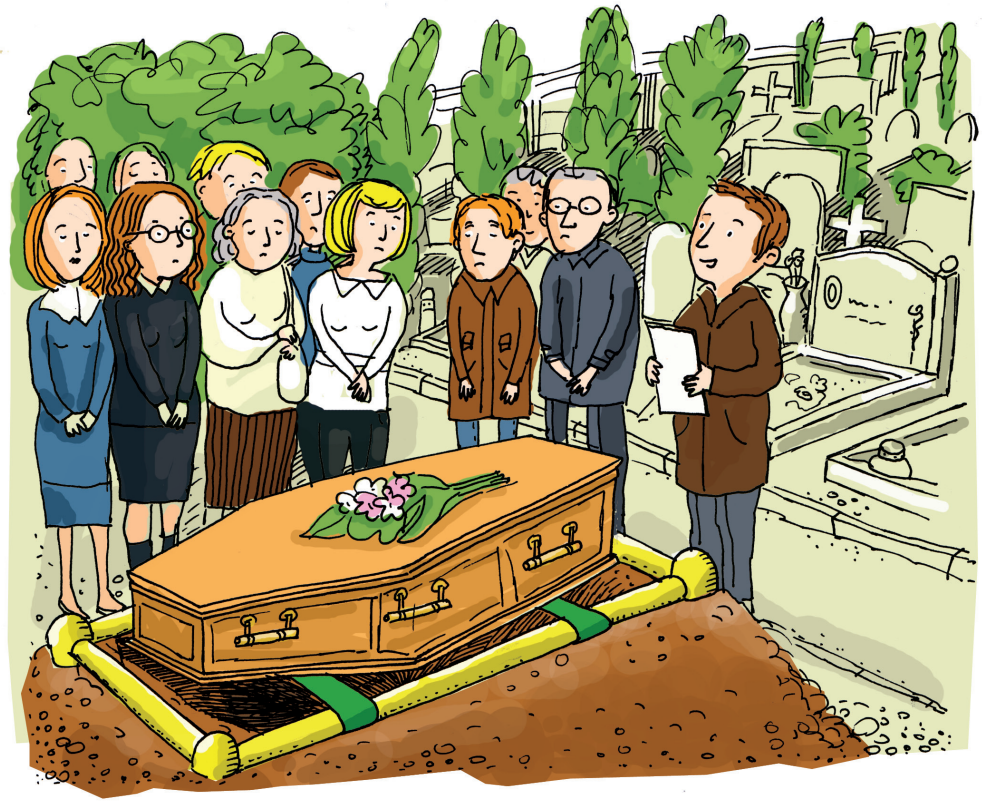

Egyes gyermekek nem érzik jól magukat a családjuk körében, mert nem fogadják el őket, vagy veszélyeztetve vannak. Ezeknek a gyermekeknek a szociális szervek keresnek helyettesítő, úgynevezett **nevelőszülőket.** Ezek után ők gondoskodnak a gyerekekről, biztonságot, szeretetet, élelmet, oktatást, öltözéket és más fontos dolgot nyújtanak nekik. Néhány család a gyermeket örökbe fogadja.

ZAKAJ ŽIVIMO V DRUŽINI?

Družina naj bo topla, prijazna, polna ljubezni, razumevanja in medsebojne pomoči. V njej naj bi se vsi počutili dobro, bili sprejeti in spoštovani. Vsak v družini mora imeti svoje mesto in svoje naloge. Včasih se v družini tudi skregamo, smo jezni drug na drugega. Vendar si moramo prizadevati, da spore rešimo s pogovorom in brez nasilja.

Odrasli skrbijo za majhne otroke tako, da jih negujejo, hranijo, skrbijo za njihovo varnost, zdravje in vzgojo. Ko otroci nekoliko zrastejo, skrbijo, da se ustrezno šolajo.

Tudi otroci odrastejo in skrbijo za svoje starše, ki zaradi starosti ali bolezni tega ne zmorejo več sami.

MIÉRT ÉLÜNK CSALÁDBAN?

A családi környezet legyen meleg, kedves, szeretettel és megértéssel teli, segítsük egymást! A családban mindenkinek jól, elfogadottnak és tisztelve kellene éreznie magát. Mindannyiunknak megvan a családban betöltött szerepünk és feladatunk. Néha veszekszünk, mérgesek vagyunk egymásra, viszont arra kell törekednünk, hogy a vitákat beszélgetéssel, erőszak nélkül oldjuk meg.

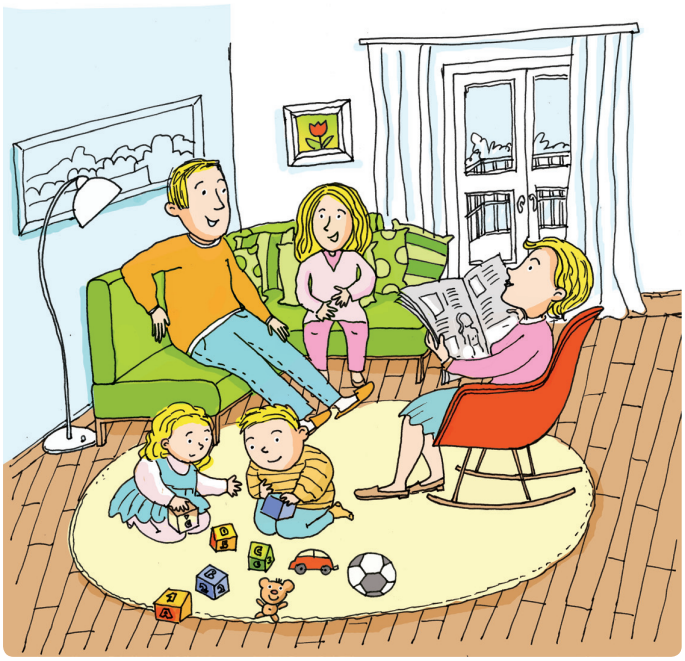

A felnőttek gondoskodnak a kisgyerekekről azáltal, hogy ápolják és etetik őket, gondoskodnak a biztonságukról, egészségükről és a nevelésükről. Amikor a gyerekek kissé megnőnek, gondoskodnak a megfelelő oktatásukról.

Miután a gyerekek felnőnek, ők gondoskodnak a szüleikről, akik az életkoruk vagy betegségük miatt egyedül már nehezen boldogulnak.

JAZ IN MOJ ČAS

Vsakdanjik 64
Kaj počnemo v prostem času? 72
Prazniki 78
Šege in običaji 84
Bonton in šola 86
Kultura prehranjevanja 90

ÉN ÉS AZ IDŐM

Hétköznap 65
Mit csinálunk a szabadidőnkben? ... 73
Ünnepek 79
Hagyományok és szokások 85
Iskolai illemszabályok 87
Étkezési kultúra 91

VSAKDANJIK

DELOVNIK

Vsi ljudje nekaj delamo. Odrasli hodijo v službo, da zaslužijo denar. Z denarjem si lahko kupijo dobrine, ki jih potrebujemo za življenje. Odrasli opravljajo različne poklice.

Fotografija: Policija

HÉTKÖZNAP

MUNKANAP

Minden ember foglalkozik valamivel. A felnőttek azért járnak munkába, hogy pénzt keressenek. A pénzzel megvehetik az élethez szükséges dolgokat. Ezért különböző szakmájuk van.

Fotó: Rendőrség

Otroci obiskujejo vrtec ali šolo. V šolo hodijo zato, da se učijo o ljudeh, naravi in življenju okoli sebe. Učijo se zato, da bodo lahko, ko odrastejo, sami skrbeli zase in šli v službo.

V šolo ali službo hodimo od ponedeljka do petka, ob sobotah in nedeljah smo večinoma prosti.
Po vrnitvi domov čakajo družinske člane še **domača opravila**: kuhanje, likanje, pospravljanje, pranje, delo na vrtu ... Družinski člani si delo razdelimo tako, kot kdo zmore in zna.

A gyerekek óvodába vagy iskolába járnak. Az iskolában az emberekről, a természetről és a körülöttük lévő világról tanulnak, hogy miután felnőnek, gondoskodni tudjanak magukról, és munkát tudjanak vállalni.

Hétfőtől péntekig **járunk iskolába** vagy **munkába**, szombaton és vasárnap általában szabadok vagyunk. A családtagokat hazaérkezés után várják a **házimunkák**: a főzés, vasalás, takarítás, mosás, kerti munkák... A családtagok a feladatokat a képességeik és tudásuk alapján felosztják egymás között.

Otroci se v popoldanskem času ukvarjajo tudi z raznimi športnimi aktivnostmi, obiskujejo glasbeno šolo in krožke. S starši se na začetku šolskega leta pogovorijo, kaj jim je všeč in kaj želijo obiskovati. Te dejavnosti niso obvezne, vendar je dobro, da se jih redno udeležujejo in se potrudijo biti čim bolj uspešni.

PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK	SOBOTA	NEDELJA
POUK	POUK	POUK	POUK	POUK	UČENJE	IZLET Z DRUŽINO, OBISKI DRUŽINSKIH PRIJATELJEV IN SORODNIKOV
PROSTI ČAS	PROSTI ČAS	PROSTI ČAS	PROSTI ČAS	PROSTI ČAS	PROSTI ČAS S PRIJATELJI (KINO)	
UČENJE	UČENJE	UČENJE	UČENJE	UČENJE		
ŠAHOVSKI KROŽEK	BALET	PROSTI ČAS	BALET	PROSTI ČAS		

A gyerekek délutáni különböző sporttevékenységekkel foglalkoznak, zeneiskolába vagy szakköre járnak. Az iskolaév elején a szüleikkel megbeszélik, mi tetszik nekik, és mivel szeretnének foglalkozni. Ezek a tevékenységek nem kötelezőek, viszont jó, ha rendszeresen látogatják őket, és törekszenek minél sikeresebbek lenni bennük.

HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
TANÍTÁS	TANÍTÁS	TANÍTÁS	TANÍTÁS	TANÍTÁS	TANULÁS	CSALÁDI KIRÁNDULÁS, CSALÁDI BARÁTOK ÉS ROKONOK LÁTOGATÁSA
SZABADIDŐ	SZABADIDŐ	SZABADIDŐ	SZABADIDŐ	SZABADIDŐ	SZABADIDŐ BARÁTOKKAL (MOZI)	
TANULÁS	TANULÁS	TANULÁS	TANULÁS	TANULÁS		
SAKKSZAKKÖR	BALETT	SZABADIDŐ	BALETT	SZABADIDŐ		

Tako poteka moj delovni dan.

ZJUTRAJ		Vstanem, se umijem in oblečem, zajtrkujem in grem v šolo.
DOPOLDAN		Se učim v šoli.
OPOLDAN		Pojem kosilo in imam nekaj prostega časa.
POPOLDAN		Naredim opravila, ki jih imam v družini, se učim in naredim domačo nalogo. Dvakrat na teden imam trening košarke in enkrat na teden obiskujem likovno delavnico.
ZVEČER		Pripravim vse potrebno za naslednji dan (oblačila, šolsko torbo), se umijem, večerjam in odpravim spat.

REGGEL	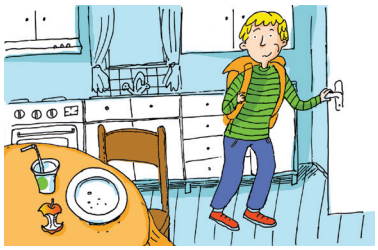	Felkelek, megmosakszom, felöltözöm, megreggelizem, és elindulok az iskolába.
DÉLELŐTT		Tanulok az iskolában.
DÉLBEN	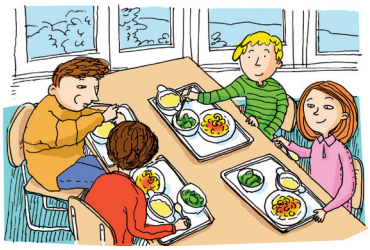	Ebéd után van egy kis szabadidőm.
DÉLUTÁN		Elvégzem a rám bízott otthoni teendőket, tanulok, és megcsinálom a házi feladatot. Hetente kétszer kosárlabdaedzésem van, hetente egyszer pedig képzőművészeti szakkörre járok.
ESTE	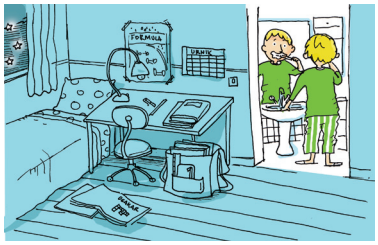	Másnapra előkészítek minden fontosat (öltözéket, iskolatáskát), és elmegyek aludni.

KAJ POČNEMO V PROSTEM ČASU?

Ko doma ali v šoli opravimo vse obveznosti, navadno ostane nekaj **prostega časa**. To je čas, ko lahko počnemo, kar nas veseli.

V prostem času se otroci družijo s prijatelji, gredo v kino, se rolajo, vozijo s kolesom, iščejo zanimivosti po spletu, gledajo televizijo, berejo in še in še. Še več prostega časa imamo ob sobotah in nedeljah ter praznikih.

MIT CSINÁLUNK A SZABADIDŐNKBEN?

Miután otthon és az iskolában elvégeztük a kötelességeinket, általában marad valamennyi **szabadidőnk**. Ez az az idő, amikor azt csinálhatjuk, ami örömet okoz.

A szabadidőben a gyerekek társalognak a barátaikkal, moziba mennek, görkorcsolyáznak, kerékpároznak, érdekességek után kutatnak az interneten, televíziót néznek, olvasnak... Szombaton és vasárnap, valamint ünnepnapokon több szabadidőnk van.

Tudi starši imajo po končanih obveznostih v službi in doma nekaj prostega časa, ki ga lahko izkoristijo za dejavnosti, ki jih radi opravljajo. Lahko so to različne oblike rekreacije, vrtnarjenje, sprehodi, branje knjig ali različni zbirateljski konjički (zbiranje znamk, značk), modeliranje …

Otroci imajo največ prostega časa med počitnicami. Poleti gredo s starši na morje, v hribe ali na obisk k sorodnikom. Pozimi pa smučajo, se sankajo ali drsajo.

- ***Kaj rad počneš v prostem času?***
- ***Vprašaj starše, kaj radi počnejo.***

A munka és az otthoni kötelezettségek elvégzése után a szülőknek is marad egy kevés szabadidejük, amelyet az általuk kedvelt tevékenységekkel tölthetnek el. Például különböző rekreációs tevékenységekkel, kertészkedéssel, sétával, olvasással, bélyegek vagy jelvények gyűjtésével, modellezéssel...

A gyerekeknek a legtöbb szabadidejük a szünidőben van. Nyáron a szüleikkel a tengerpartra, a hegyekbe vagy a rokonaikhoz utazhatnak. Télen pedig síelhetnek, szánkózhatnak vagy korcsolyázhatnak.

- ***Mit szeretsz csinálni a szabadidődben?***
- ***Kérdezd meg a szüleidet, mivel szeretik tölteni a szabadidejüket!***

Včasih kakšne prostočasne dejavnosti prerastejo v **odvisnost** in **zasvojenost**. To pomeni, da niso več zdrave ali koristne.

Če bi predolgo sedeli za računalnikom, trpijo oči in gibala, premalo časa je namenjenega učenju in druženju z vrstniki.

Zdrav način življenja je tak, pri katerem se počutimo dobro telesno in duševno, smo zadovoljni ter na koncu tudi zdravi in veseli.

Néha a szabadidős foglalkozások **káros szenvedéllyé** vagy **függőséggé** válhatnak. Ez azt jelenti, hogy már nem egészségesek és haszontalanok.

Ha túl sokat ülünk a számítógép előtt, terheljük a szemünket és a mozgásszerveinket, kevés időt szentelünk a tanulásra és a társalgásra.

Egészséges életmódról akkor beszélünk, ha testileg és lelkileg is jól érezzük magunkat, valamint elégedettek, egészségesek és boldogok vagyunk.

PRAZNIKI

Ob praznikih se spomnimo na neki dogodek, ki je vesel ali kako drugače pomemben za nas, našo družino, državo ali skupnost.

Poznamo:

- državne praznike,
- kulturne praznike,
- cerkvene praznike,
- družinske praznike.

8. februar
Na ta dan je umrl naš največji pesnik France Prešeren. Napisal je pesem Zdravljica, ki je postala slovenska himna.

25. junij, dan državnosti
Slovenija je na ta dan leta 1991 razglasila svojo samostojnost.

1. november, dan spomina na mrtve
Na ta dan se spomnimo vseh, ki smo jih imeli radi, a so že umrli. Uredimo jim grob in prižgemo svečko.

25. december, božič
Verniki izdelajo adventni venček in jaslice, ki ponazarjajo kraj in dogodke ob Kristusovem rojstvu. Božični čas je čas obdarovanja.

ÜNNEPEK

Ünnepekkor vidám vagy saját magunknak, a családunknak, az állam számára, azaz a közösségünk számára valamilyen szempontból fontos eseményre emlékezünk.

Különböző ünnepeket ismerünk:

- államit,
- kulturálist,
- egyházit
- és családit.

Február 8.
Ezen a napon hunyt el a legnagyobb szlovén költő, France Prešeren. A Zdravljica című alkotása Szlovénia himnusza lett.

Június 25., az államiság napja
Szlovénia 1991-ben ezen a napon kiáltotta ki az önállóságát.

November 1., a halottak napja
Ezen a napon emlékezünk a már elhunyt szeretteinkre. Rendbe tesszük a sírjaikat, és gyertyát gyújtunk.

December 25., karácsony
A hívők adventi koszorút, és jászlat készítenek, amely Krisztus születésének a helyét és történetét ábrázolja. A karácsony az ajándékozás ideje.

Državni, kulturni in nekateri cerkveni prazniki so dela in pouka prosti dnevi. To so:

- 1. januar: novo leto,
- 8. februar: kulturni praznik,
- v marcu ali aprilu: velikonočni ponedeljek,
- 27. april: dan upora proti okupatorju,
- 1. in 2. maj: praznik dela,
- 25. junij: dan državnosti,
- 15. avgust: Marijino vnebovzetje,
- 31. oktober: dan reformacije,
- 1. november: dan spomina na mrtve,
- 25. december: božič,
- 26. december: dan samostojnosti in enotnosti.

Ob nekaterih državnih praznikih na pročelja hiš obesimo slovenske zastave, na prireditvah pa se zapoje slovenska himna, in sicer sedma kitica Zdravljice.

Az állami és kulturális ünnepeket, valamint néhány egyházi ünnepet munkaszüneti napként tartják számon. Ezek a következők:

- január 1.: újév,
- február 8.: a kultúra ünnepe,
- márciusban vagy áprilisban: húsvéthétfő,
- április 27.: az ellenállás napja,
- május 1. és 2.: a munka ünnepe,
- június 25.: az államiság napja,
- augusztus 15.: Nagyboldogasszony ünnepe,
- október 31: a reformáció napja,
- november 1.: halottak napja,
- december 25.: karácsony,
- december 26.: az önállósulás és egység napja.

Valamennyi állami ünnepen szlovén zászló leng a házak homlokzatán, a rendezvényeken pedig a szlovén himnuszt, a Zdravljica hetedik versszakát énekeljük.

Družinski prazniki so dnevi, ko nekdo praznuje rojstni dan, obletnico poroke ipd. Slavljencu voščimo vse najboljše tako, da mu stisnemo roko, ga objamemo, poljubimo, mu izročimo darilo ali napišemo čestitko in jo pošljemo po pošti.

Tudi pri drugih družinskih praznikih voščimo slavljencu podobno kot pri rojstnem dnevu. Praznujemo rojstvo otroka, rojstni dan, god, krst, obhajilo, birmo, valeto, maturo, diplomo, poroko idr. Tisti, ki praznuje, po navadi pripravi praznovanje in povabi sorodnike in prijatelje. Na praznovanjih je veselo in zabavno, zato jih imamo radi.

Rojstvo je za vsako družino poseben dogodek.

Rojstni dan je osebni praznik. Praznujemo ga na dan, ko smo se rodili. Navadno pogostimo goste s torto, na kateri je toliko svečk, kolikor smo stari.

Foto: Plesna šola Bolero, Ljubljana, valeta na OŠ Koseze

Ob koncu šolanja praznujemo, ker smo dosegli določeni cilj.

Poroka je slavnostni dogodek, ko par, navadno ženin in nevesta, skleneta zakonsko zvezo in se odločita za skupno življenje.

- ***Opiši, kako praznujete pri vas.***

A családi ünnepek azok a napok, amikor valaki ünnepli a születésnapját, házassági évfordulóját stb. Az ünnepeltnek kézfogással, öleléssel vagy puszival gratulálunk, átadjuk neki az ajándékot, valamint köszöntő lapot írunk vagy küldünk neki.

Az egyéb családi ünnepeken is a születésnaphoz hasonlóan köszöntjük az ünnepeltet. Megünnepeljük a gyermek születését, a születésnapot, névnapot, keresztelőt, elsőáldozást, bérmálást, ballagást, érettségit, diplomát, esküvőt és más egyebet. Az ünnepelt meghívja a rokonokat és a barátokat az ünnepségre, amely vidám és szórakoztató.

A születés minden család számára különleges esemény.

A születésnap személyes ünnep. Azon a napon ünnepeljük, amikor születtünk. A vendégeket tortával kínáljuk, amelyen annyi gyertya ég, ahány évesek vagyunk.

Fotó: Bolero Tánciskola, Ljubljana, a Koseze Általános Iskola ballagása

Tanév végén az elért céljainkat ünnepeljünk.

Az esküvő egy ünnepi esemény, amikor a vőlegény és a menyasszony házasságot kötnek, és elkezdik közös életüket.

- ***Meséld el, ti hogyan szoktatok ünnepelni.***

ŠEGE IN OBIČAJI

Šege so stare navade ob posebnih dogodkih, ki jih ljudje prenašajo iz roda v rod.

PUST

Pust je šega, s katero so od nekdaj preganjali zimo in klicali pomlad. Je čas, ko se otroci in odrasli našemijo v različne maškare. Otroci se navadno našemijo v kakšno žival ali pravljično bitje. Svoje maske lahko predstavijo na pustnih sprevodih. Med najbolj znanimi sta gotovo pustna sprevoda v Cerknici in na Ptuju. Za pustni čas so značilni tudi krofi z marmelado in flancati.

Cerkniška čarovnica se imenuje Uršula.

Kurenti, nekateri jim rečejo tudi koranti, prihajajo s Ptuja. Okoli pasu imajo obešene velike zvonce. Njihovo oblačilo je iz kožuha. Maska na glavi pa ima roge.

- ***Kakšen je običaj za pusta v tvojem kraju?***
- ***Kaj je značilna jed za ta praznik?***

HAGYOMÁNYOK ÉS SZOKÁSOK

A hagyományok különös eseményekhez füződő régi szokások, amelyek nemzedékről nemzedékre öröklődnek.

FARSANG

A farsangot már régóta télűző, azaz tavaszváró hagyományként tartjuk számon. Ilyenkor a gyerekek és a felnőttek különböző jelmezekbe öltöznek. A gyerekek gyakran valamilyen állatnak vagy mesebeli lénynek öltöznek. Jelmezüket a farsangi felvonulásokon mutathatják be. Az egyik legismertebb felvonulás Cerknicában és Ptujban van. A farsangi időszakban lekváros és a szalagos fánkot fogyasztunk.

A cerknicai boszorkányt Uršulának nevezik.

A kurentek Ptujból érkeznek. A derekukon nagy kolomp lóg. Öltözékük állatszőrből készült. A fejükön lévő álarcon szarv van.

- ***Milyen farsangi szokás jellemző a környékeden?***
- ***Milyen jellegzetes farsangi ételeket ismersz?***

BONTON IN ŠOLA

Bonton so pravila o lepem vedenju. Obnašati se po bontonu pomeni, da se vedemo lepo, olikano in skladno s pravili obnašanja. Imamo tudi knjige o lepem vedenju.

Lepo vedenje pomeni, da znamo prijazno pozdraviti, da odstopimo sedež na avtobusu starejši osebi ali drugi osebi, ki težko stoji, da se znamo ob priložnosti zahvaliti, vljudno prositi in biti pozorni do drugega. Naše govorjenje mora biti primerno (lepo). To pomeni, da ne govorimo grdih besed, kot so kletvice, in nikogar ne žalimo.

Veliko časa preživimo v šoli, pri pouku med sošolci. Zato se moramo v šoli počutiti dobro, varno in sprejeti. To pomeni, da upoštevamo bonton tudi v šoli. Skušamo si najti sošolce, s katerimi se radi družimo in si pomagamo. Če se v razredu prepiramo, se počutimo slabo, težko rešujemo skupne naloge, sodelujemo na proslavah, hodimo na izlete …

Bonton zahteva, da slavljenca ob rojstnem dnevu obdariš in mu voščiš vse najboljše.

Pravila lepega vedenja veljajo tudi v knjižnici, muzeju, na gledališki predstavi, v trgovini …

- ***Poišči knjige o bontonu in jih prelistaj.***

ISKOLAI ILLEMSZABÁLYOK

Az illemtan a kulturális viselkedés szabályait jelenti. Az illemtan szerinti megnyilvánulás a szép, illedelmes és a szabályokkal összhangban lévő viselkedést foglalja magába. Ismerünk illemtanról szóló könyveket is.

Az illedelmes viselkedés azt jelenti, hogy kedvesen köszönünk, az autóbuszon átadjuk a helyünket egy idősebbnek vagy olyan embernek, aki nehezen áll, alkalmakkor meg tudunk köszönni valamit, tudunk illedelmesen kérni, és figyelmesek vagyunk másokkal. A beszédünknek is megfelelőnek kell lennie. Ez azt jelenti, hogy nem mondunk csúnya szavakat, azaz nem káromkodunk, és senkit sem sértegetünk.

Sok időt töltünk az iskolában, a tanórákon az osztálytársaink között. Ezért az iskolában jól, biztonságban és elfogadottnak kell éreznünk magunkat. Ez azt jelenti, hogy az illemszabályokat az iskolában is be kell tartanunk. Keressünk magunknak olyan társakat, akikkel szeretünk beszélgetni, és segítünk egymásnak! Ha az osztályunkban veszekedés folyik, rosszul érezzük magunkat, nehezen oldjuk meg a közös feladatokat, veszünk részt az ünnepélyeken, kirándulunk...

Az illemtan szerint az ünnepeltet megajándékozzuk a születésnapján, és minden jót kívánunk neki.

Az illemszabályokat be kell tartanunk a könyvtárban, a múzeumban, a színházi előadáson, az üzletben…

- ***Keress illemtanról szóló könyveket, és lapozd át őket!***

Pravilo bontona je tudi, da skrbiš za urejen videz in si primerno oblečen.

V kulturnih ustanovah je nujno ugasniti mobilni telefon, med predstavo ne odvijamo bonbonov in ne govorimo.

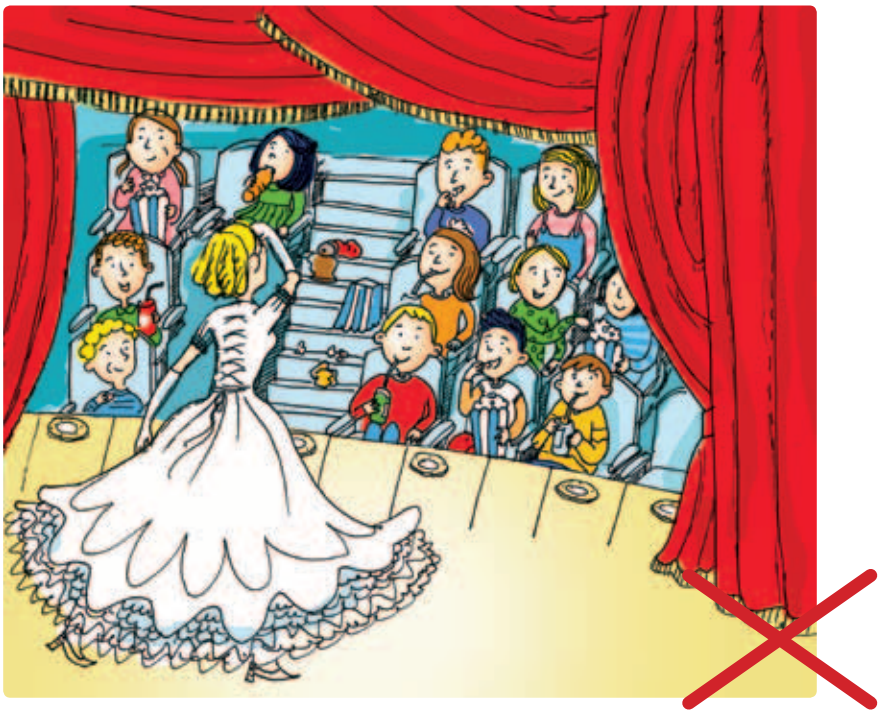

- ***Ali si že bil v gledališču? Kako bi se počutil, če bi nekdo med predstavo zraven tebe telefoniral? Bi te motilo?***
- ***Kateri gledalec se vede po bontonu? Česa ne delamo v kulturnih ustanovah?***
- ***Kakšna so, po tvojem mnenju, pravila lepega vedenja v muzeju? Zapiši jih v zvezek.***

Illemszabályként tartjuk számon a rendezett megjelenést és a megfelelő öltözéket is.

A kulturális intézményekben ki kell kapcsolnunk a mobiltelefont, előadás közben nem bontunk ki édességet, és nem társalgunk.

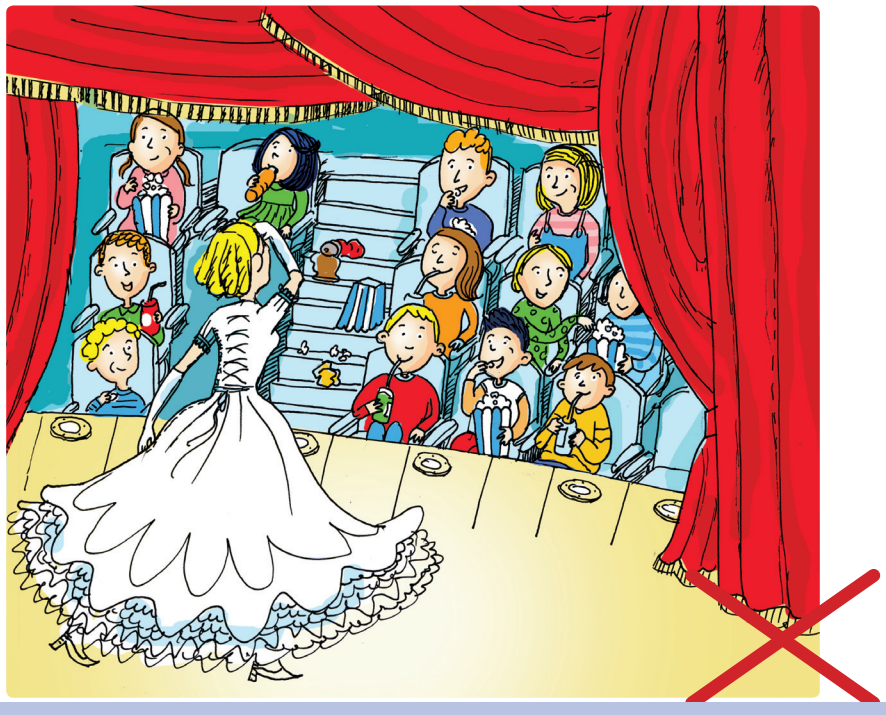

- ***Voltál már színházban? Hogy éreznéd magad, ha előadás közben a melletted lévő néző telefonálna? Zavarna téged?***
- ***Melyik néző viselkedik illedelmesen? Mi illetlen a kulturális intézményekben?***
- ***Véleményed szerint milyen illemszabályok vonatkoznak a múzeumokra? Írd le a füzetbe!***

KULTURA PREHRANJEVANJA

Bonton je tudi kultura prehranjevanja. Pomeni ustrezen odnos do hrane. H kulturi prehranjevanja spada tudi lepo pripravljena miza s pogrinjkom ali pladenj in prtiček v šolski jedilnici.

Pomembno je, da si pred obrokom dobro umijemo roke, se lepo usedemo in zaželimo dober tek tudi drugim. Pri mizi vedno uporabljamo ustrezen jedilni pribor in kozarce. Ne govorimo s polnimi usti in ne govorimo preglasno. Jemo počasi, pri jedi ne beremo, roke so ob telesu, komolci odmaknjeni od mize.

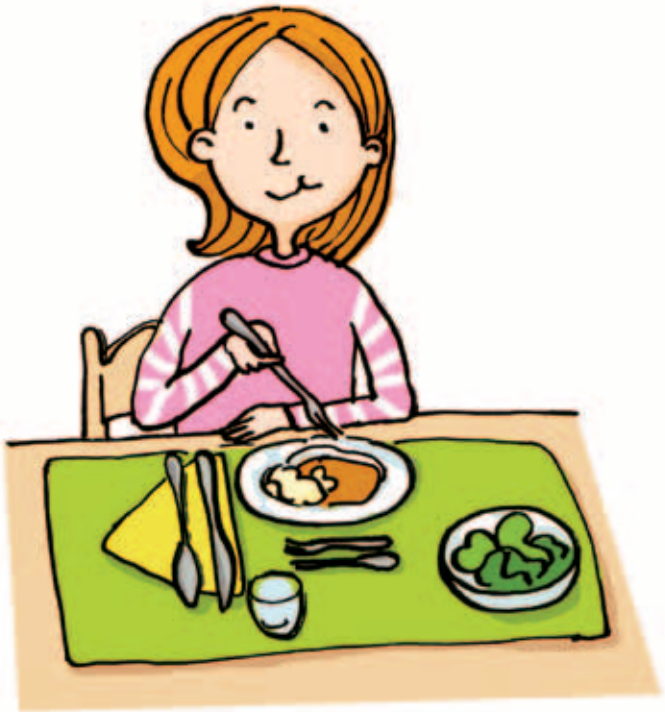

ÉTKEZÉSI KULTÚRA

Az illemszabályokhoz tartozik az étkezési kultúra is. Ez az ételhez való megfelelő viszonyt jelenti. Az étkezési kultúrához soroljuk a szépen megterített asztalt vagy a tálcát és a szalvétát az iskolai ebédlőben.

Fontos, hogy evés előtt alaposan kezet mossunk, szépen üljünk le, és mindenkinek jó étvágyat kívánjunk. Az asztalnál mindig megfelelő evőeszközt és poharat használjunk! Ne beszéljünk teli szájjal és túl hangosan! Lassan együnk, az étel mellett ne olvassunk, a kezünk a testünk mellett legyen, a könyökünk se legyen az asztalon!

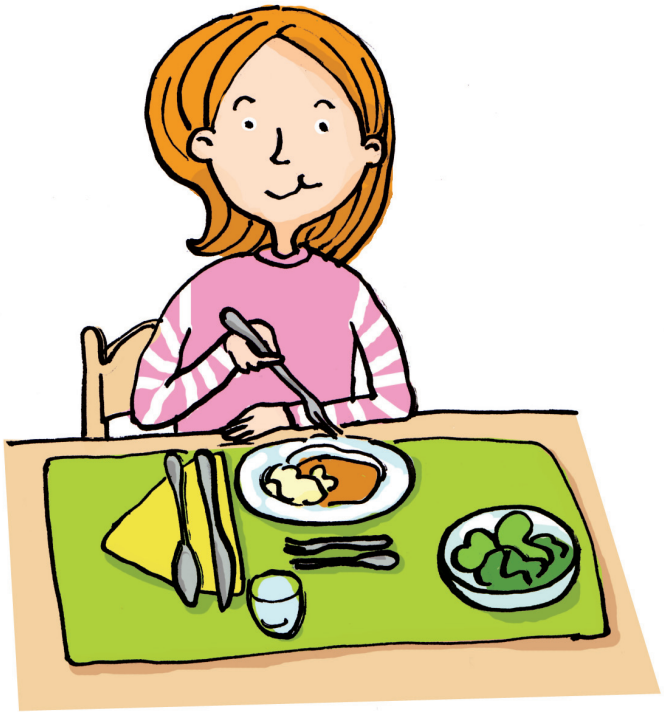

SOBOTNO KOSILO

Očka in mama sta v soboto skupaj pripravila kosilo. V soboto, ko nismo v šoli in službi, imamo čas, da se skupaj usedemo in pojemo. Zraven tudi klepetamo. Mama nas včasih opozori, naj ne cmokamo ali srkamo juho, ker to ni lepo in vljudno. Všeč mi je, ker nas je mama naučila, da imamo vedno lepo pripravljeno mizo in uporabljamo prtičke, s katerimi si obrišemo usta. Kadar povabimo prijatelje, se še bolj potrudimo, da jih lepo pogostimo.

Najbolj pa se veselim rojstnih dni ali praznikov, saj so takrat na mizi jedi in pijače, ki jih imam rada.

Katarina

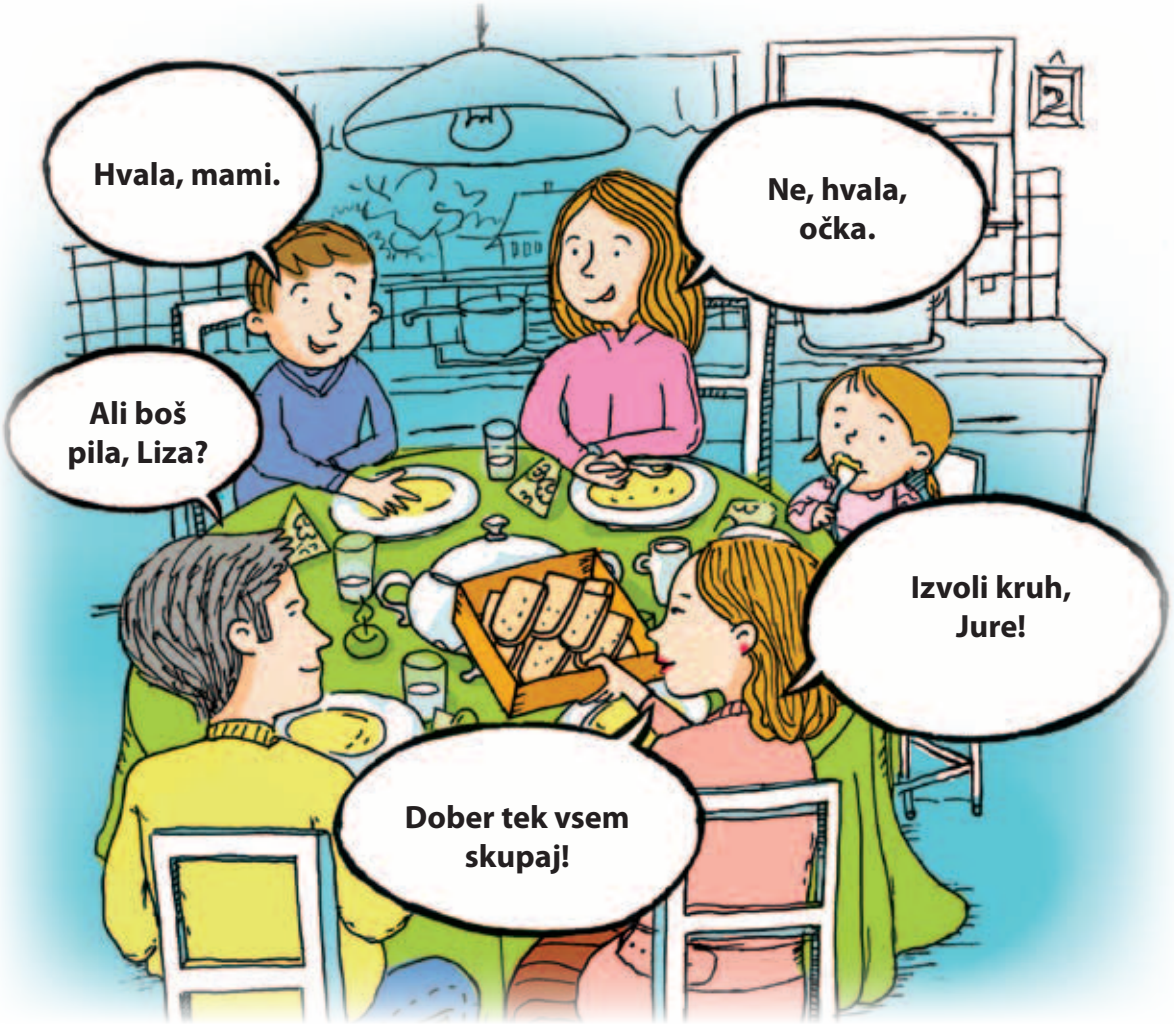

- ***Pripoveduj, kako pri vas pripravite mizo za obroke.***

SZOMBATI EBÉD

Szombaton apu és anyu együtt készítették az ebédet. Ilyenkor nem dolgoznak, és mi sem vagyunk iskolában, így van időnk együtt leülni és ebédelni. Közben beszélgetünk is. Anyu néha figyelmeztet minket, hogy ne csámcsogjunk, vagy szürcsöljük a levest, mert ez nem szép és illetlen. Tetszik, hogy anyu megtanított minket, hogy mindig szépen terítsük meg az asztalt, és szalvétával töröljük meg a szánkat. Amikor meghívjuk a barátainkat, még jobban törekszünk arra, hogy szépen vendégül lássuk őket.

Leginkább a születésnapoknak és ünnepeknek örülök, mert akkor olyan ételek és italok vannak az asztalon, amelyeket szeretek.

Katalin

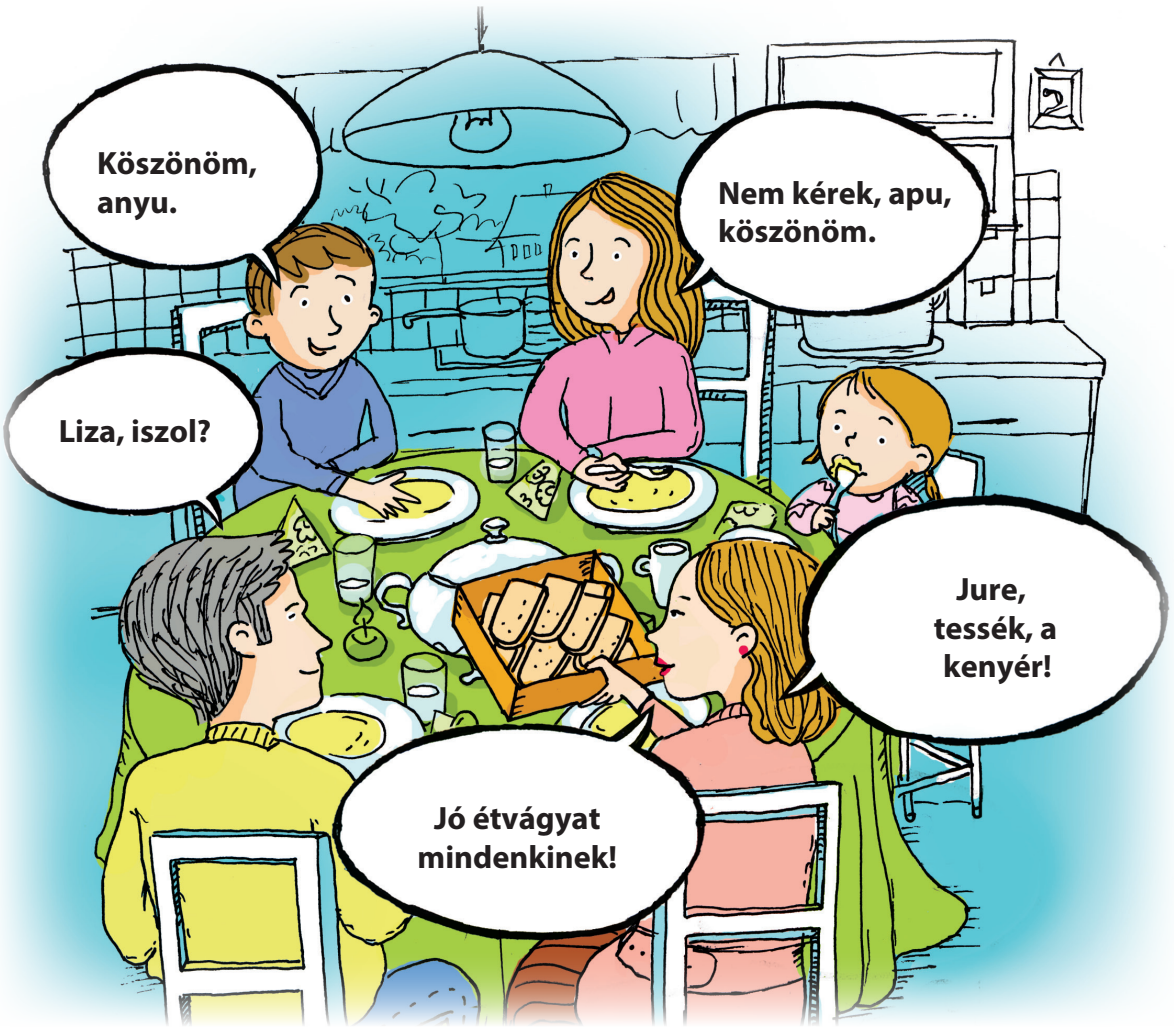

- ***Meséld el, otthon hogyan terítitek meg az asztalt!***

KJE IN KAKO ŽIVIM?

Pokrajina, v kateri živim 96
Mesto, vas 102
Dom 108
Stanovanje 110
Hiša 116

HOL ÉS HOGYAN ÉLEK?

A táj, ahol élek 97
Város, falu 103
Otthon 109
Lakás 111
Ház 117

POKRAJINA, V KATERI ŽIVIM

Pokrajine, v katerih živimo, se med seboj razlikujejo. Nekateri živijo ob vodah, ob morju, jezeru, rekah ... Nekateri živijo na ravninah, drugi v dolinah, med hribi, nekateri na gričih.

Ravnina

Gričevje

Dolina, v ozadju gore

Foto: LTO Sotočje/Matevž Lenarčič

Hribovje, v ozadju gore

Grič, hrib, gora so različno visoke vzpetine. Skupino gričev imenujemo gričevje, več hribov imenujemo hribovje, povezane gore pa gorovje. Vsaka vzpetina ima pobočje, po katerem se vzpenjamo, ko gremo na vrh. Gora je lahko strma ali položna.

- ***Opiši pokrajino, v kateri živiš.***
- ***Oblikuj domačo pokrajino v razrednem peskovniku.***

A TÁJ, AHOL ÉLEK

A tájak, ahol élünk, különböznek egymástól. Egyes emberek vízpart (tenger, tó vagy folyó) mellett élnek. Néhányan síkvidéken laknak, mások viszont völgyben, hegyvidéken, domboldalon.

Síkság

Dombvidék

Völgy, a háttérben magas hegyek

Fotó: LTO Sotočje/Matevž Lenarčič

Hegyvidék, a háttérben magas hegyek

A dombok és a hegyek lejtőinek meredeksége különböző. A dombok összességét dombságnak, a hegyek összességét hegységnek, míg a magas hegyek összességét magashegységnek nevezzük. Minden dombnak és hegyoldalnak van oldala, amely felvezet a csúcshoz. A hegyoldal lehet meredek vagy lankás.

- ***Mutasd be a tájat, ahol élsz!***
- ***A homokos terepasztalon formáld meg a tájat, ahol élsz!***

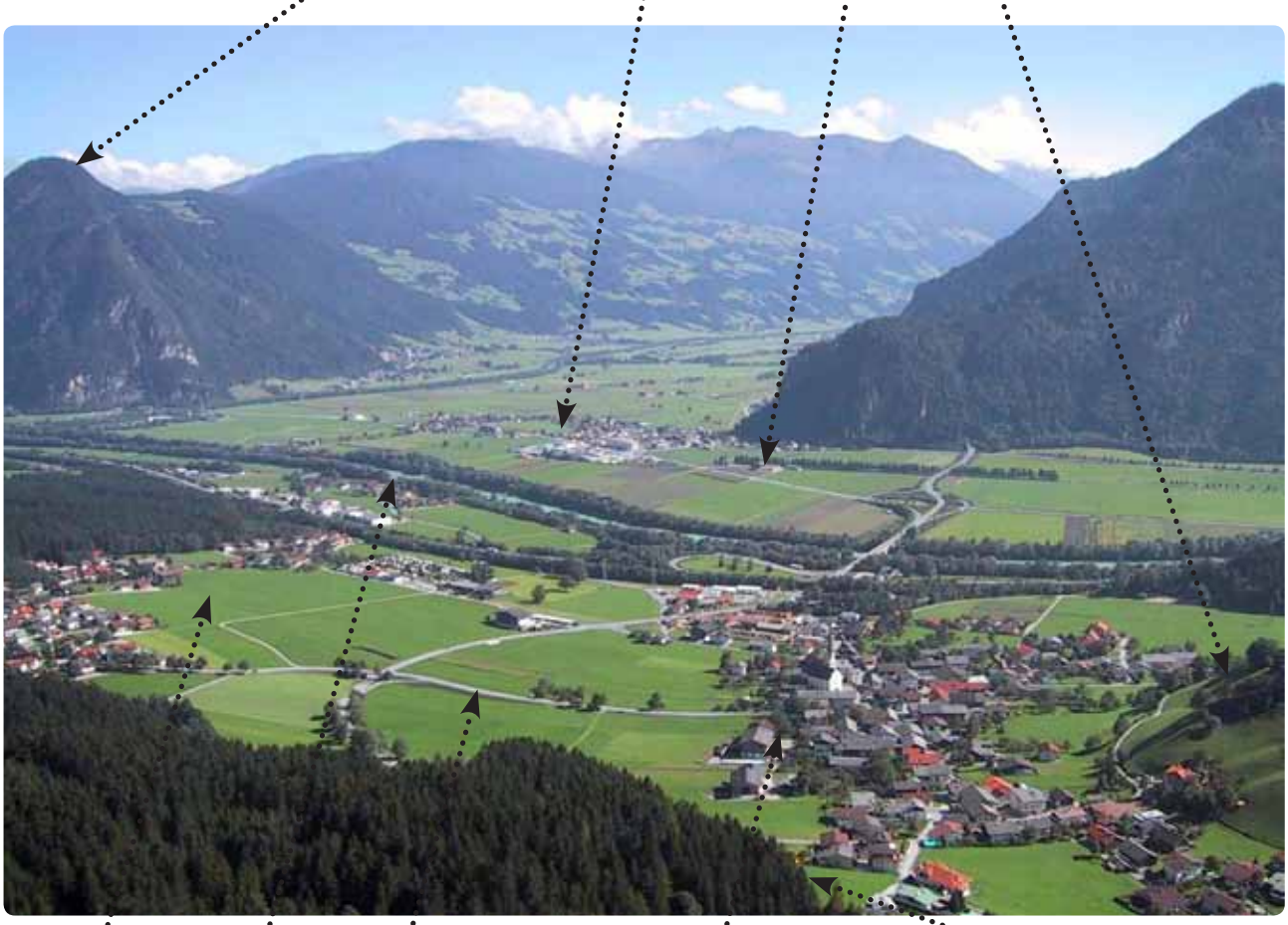
hrib
ravnina
polje
grič
travnik
reka
cesta
vas
gozd

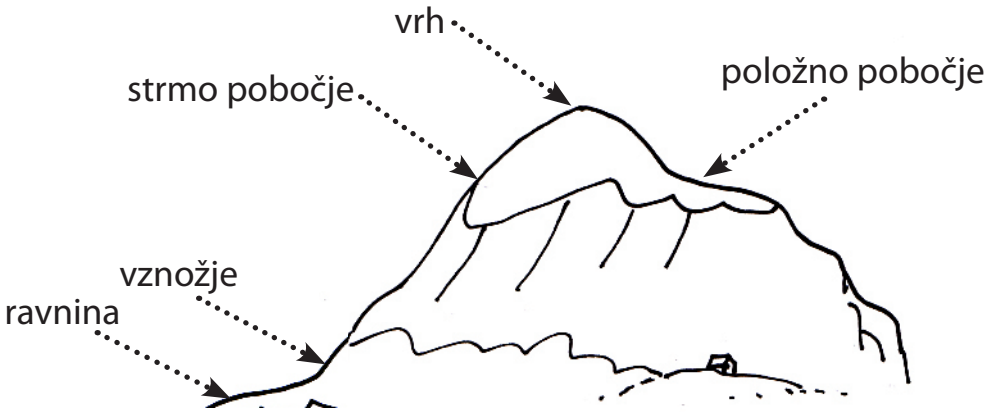
vrh
strmo pobočje
položno pobočje
vznožje
ravnina

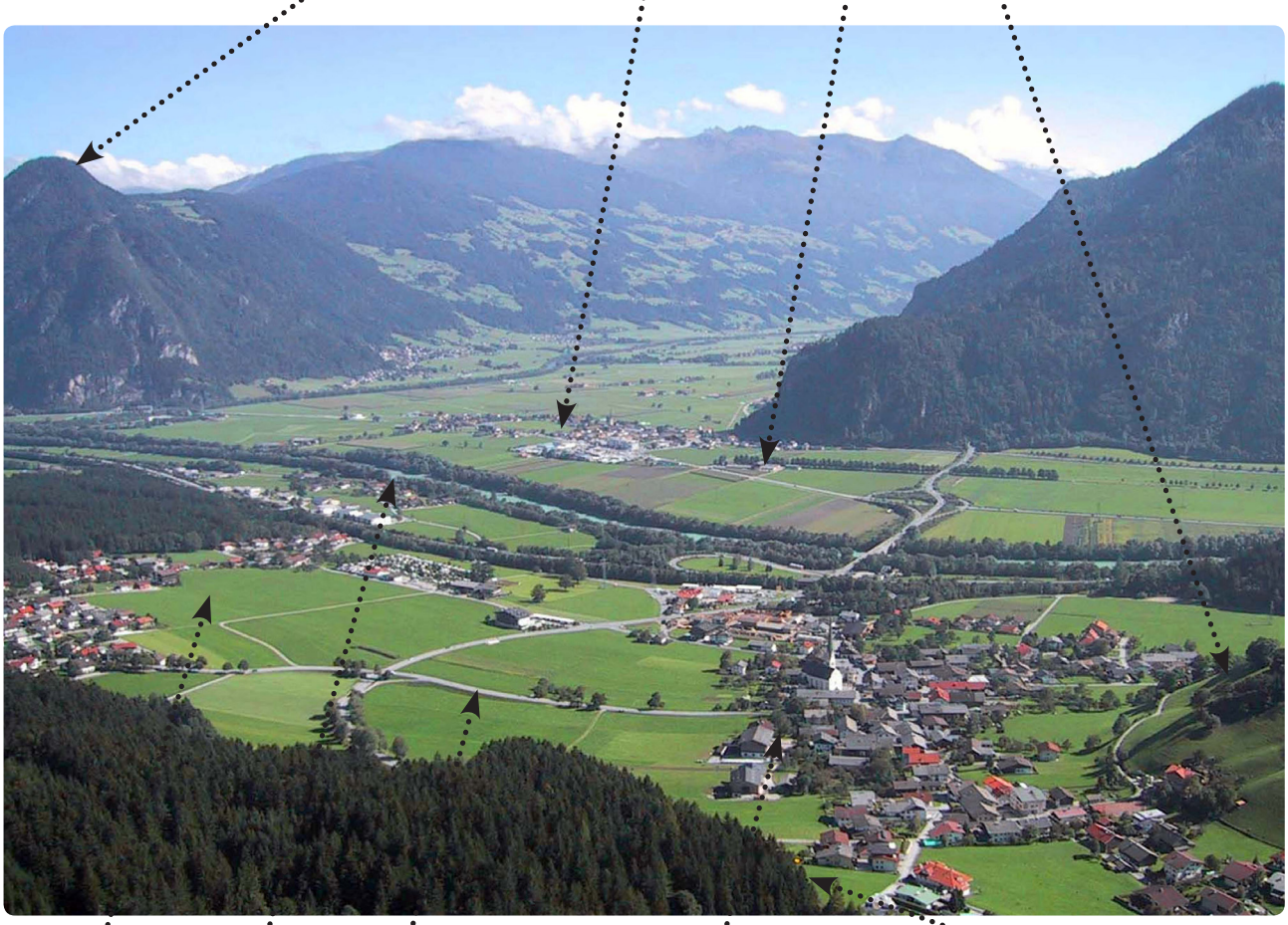
hegy
síkság
mező
domb
rét
folyó
út
falu
erdő

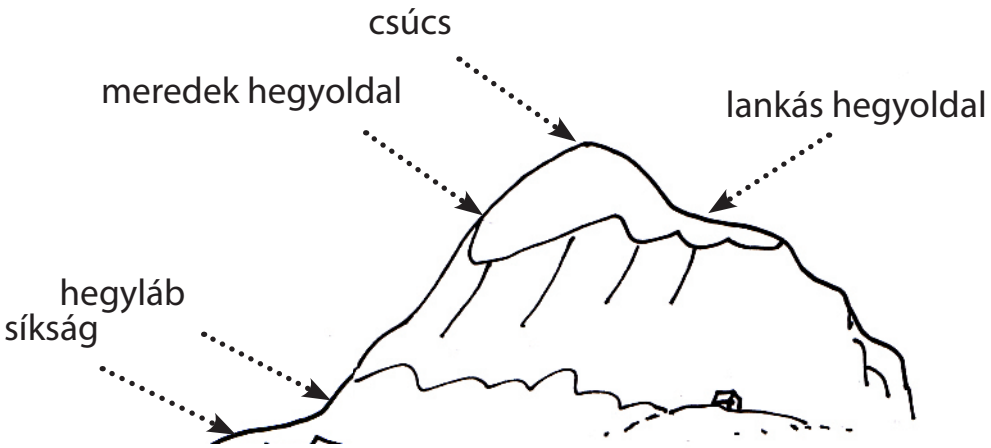
csúcs
meredek hegyoldal
lankás hegyoldal
hegyláb
síkság

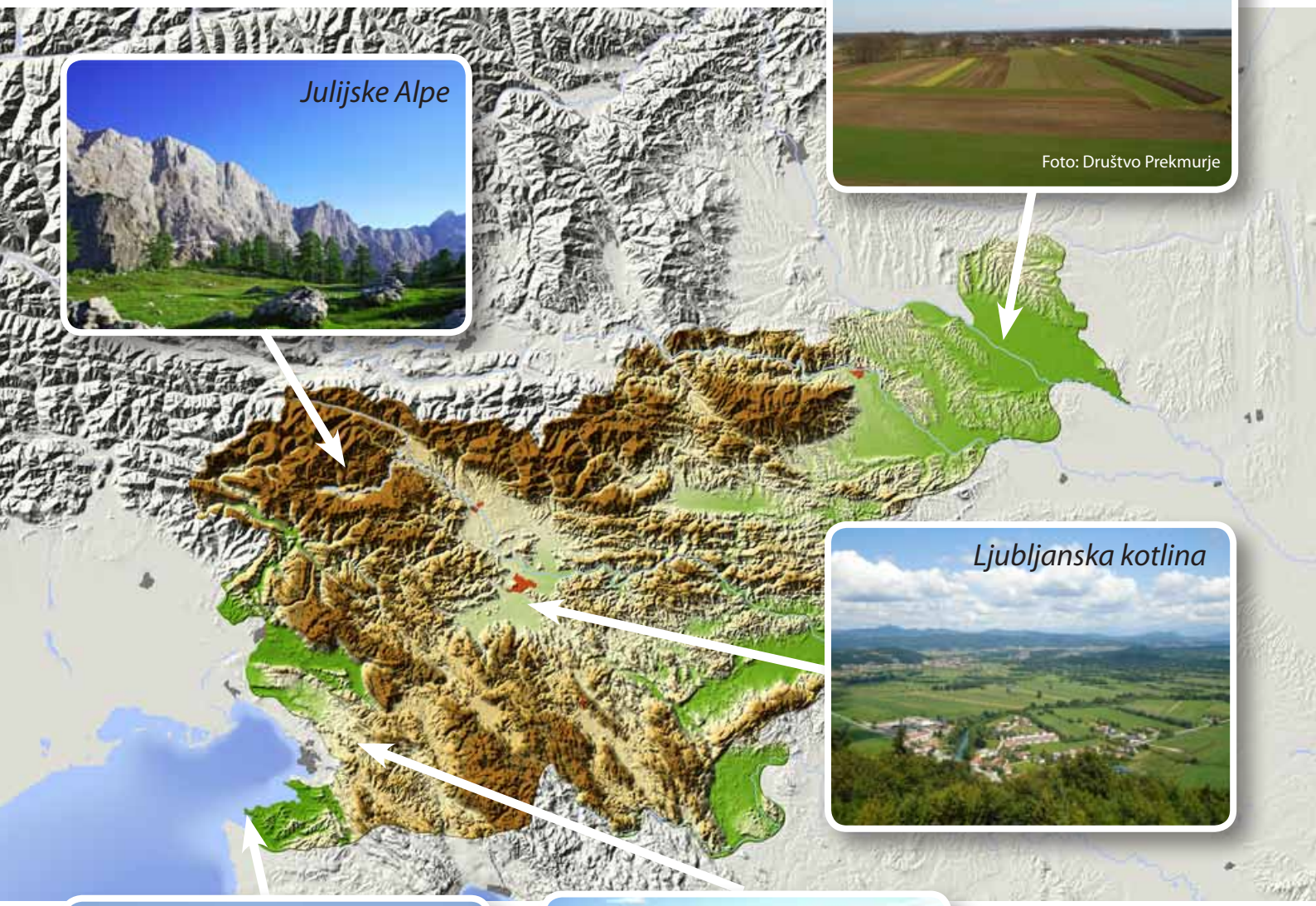

Julijske Alpe

Prekmurje

Foto: Društvo Prekmurje

Ljubljanska kotlina

Piran

Kras

- ***Poišči pokrajino, ki je najbolj podobna tisti, v kateri živiš.***

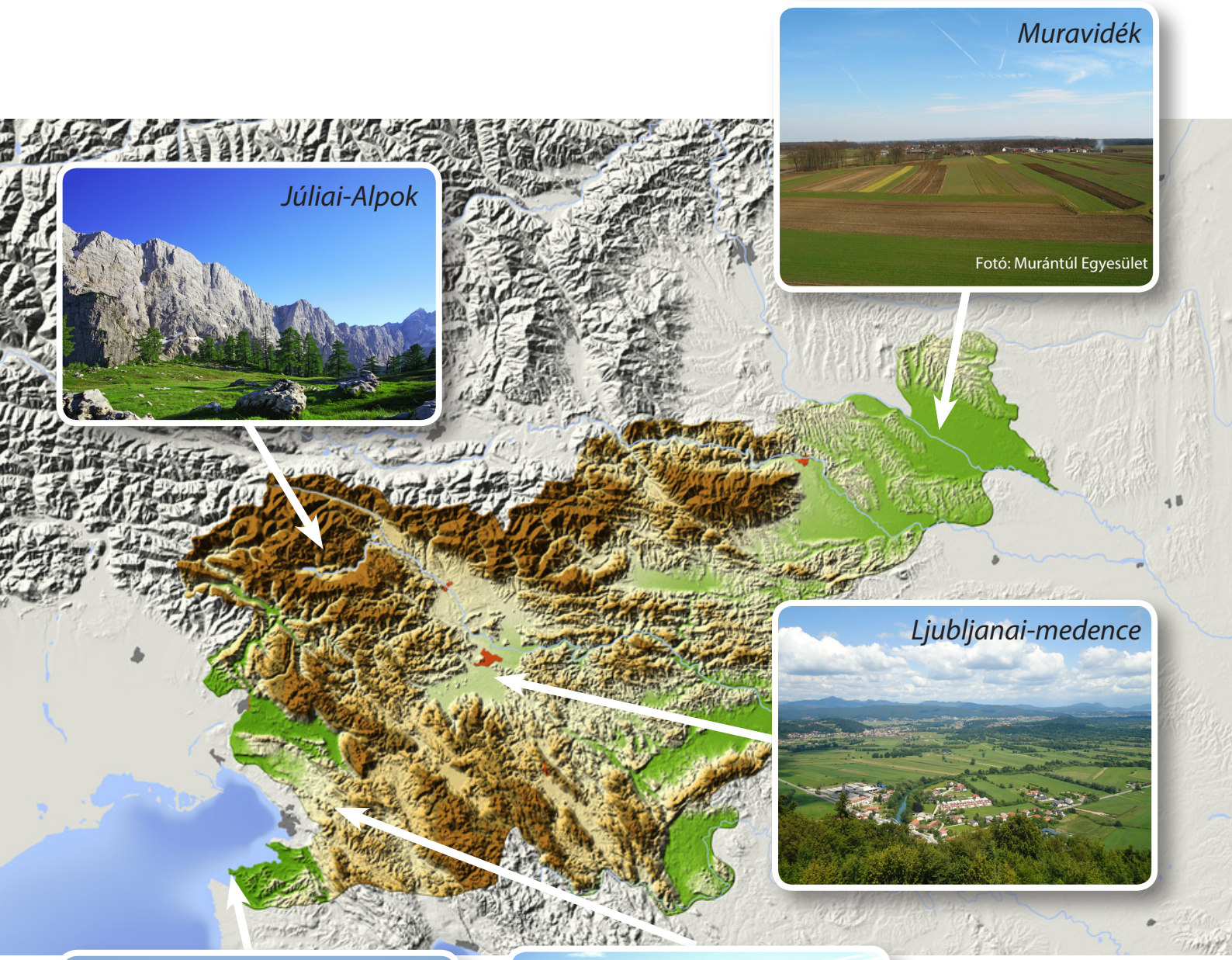

- ***Keresd meg azt a tájat, amely leginkább hasonlít a tiédre!***

MESTO, VAS

MESTO

Mesto je kraj, kjer živi in dela veliko prebivalcev. V mestu so hiše in stanovanjski bloki, kjer ljudje prebivajo. V mestih je še veliko drugih stavb, v katere zahajamo ob različnih priložnostih. To so šola, vrtec, zdravstveni dom, lekarna, knjižnica, cerkev, muzej, gledališče, kino, policijska postaja, trgovina, bolnišnica, mestna hiša … V mestni hiši svoje delo opravlja župan.

Sem Petra in živim v Ljubljani, ki je glavno mesto moje domovine Slovenije. Mesto je veliko naselje, ki ima veliko prebivalcev. V Ljubljani živi približno 260.000 ljudi. Ljubljana ima staro mestno jedro, kjer stojijo hiše, ki so stare več kot sto let. Skozi mesto teče reka Ljubljanica.

V Ljubljani je tudi veliko novih stavb, kjer živijo ljudje, veliko je trgovin, pisarn, osnovnih šol, srednjih šol, fakultet, knjižnic, gledališč, bank, športnih objektov. V mojem mestu je veliko zabave, zato ga imam rada.

VÁROS, FALU

VÁROS

A város olyan település, ahol sok ember él és dolgozik. A városban az emberek házban vagy lakótömbben laknak. Ezek mellett a városokban több más jellegű épületet is találunk, ahova különböző alkalmakként járunk. Például iskola, óvoda, egészségház, gyógyszertár, könyvtár, templom, múzeum, színház, mozi, rendőrállomás, üzlet, kórház, városháza. A polgármester a városházán dolgozik.

Petrának hívnak. Ljubljanában élek, amely a hazám, Szlovénia fővárosa. A város nagy település, amelynek sok lakosa van. Ljubljanában körülbelül 260 000 ember él. A régi városközpontban száz évnél idősebb házakat találunk. A városon keresztülfolyik a Ljubljanica folyó.

Ljubljanában sok új épület is van, amelyek lakóhelyként szolgálnak. Sok az üzlet, iroda, általános iskola, középiskola, egyetem, könyvtár, színház, bank, sportcsarnok. Szeretem a városomat, mert sok szórakozási lehetőséget nyújt.

Foto: NUK/Branko Cvetkovič

Narodna univerzitetna knjižnica

Trgovski center

Pošta

Foto: Zavod za turizem Ljubljana

Mestna hiša

OŠPP Dečkova

Stadion Stožice

Fotó: NUK/Branko Cvetkovič

Nemzeti és Egyetemi Könyvtár

Bevásárlóközpont

Posta

Fotó: Turisztikai Közintézet Ljubljana

Városháza

Dečkova Gyógypedagógiai Intézmény

Stožice stadion

VAS

Na vasi je manj prebivalcev in manj hiš kot v mestu. Hiše niso tako tesno skupaj. V večjih vaseh so lahko tudi cerkev, gasilski dom, gostilna, manjša trgovina. Ljudje se ukvarjajo s kmetovanjem. Kmečka domačija ima več poslopij: kmečko hišo, hlev, skedenj in senik.

Ime mi je Andraž. Živim v majhni vasi Banovci, ki leži v Prekmurju. V vasi živi približno 200 ljudi. Kot v večini vasi je tudi v naši veliko kmetij. V vasi imamo tudi terme. Ljudje, ki nimajo kmetij, delajo v termah ali se vozijo v službo v bližnje kraje, kot sta Ljutomer in Murska Sobota. Obiskujem osnovno šolo v kraju Veržej, ki je od Banovcev oddaljen 1,5 kilometra. Rad živim na vasi, ker je dober zrak in imam lahko domače živali.

Foto: Terme Banovci

- ***Kje pa živiš ti?***
- ***Opiši svoj domači kraj.***

FALU

A falvakban kevesebb a lakos és a ház, mint a városban. A házak nincsenek olyan szorosan egymás mellett. A nagyobb falvakban találhatunk templomot, tűzoltó otthont, kocsmát, kisebb üzletet. Az emberek földműveléssel foglalkoznak. A parasztgazdaságokban több épület található: a paraszthá̀z, az istálló, a pajta és a szénaszárító.

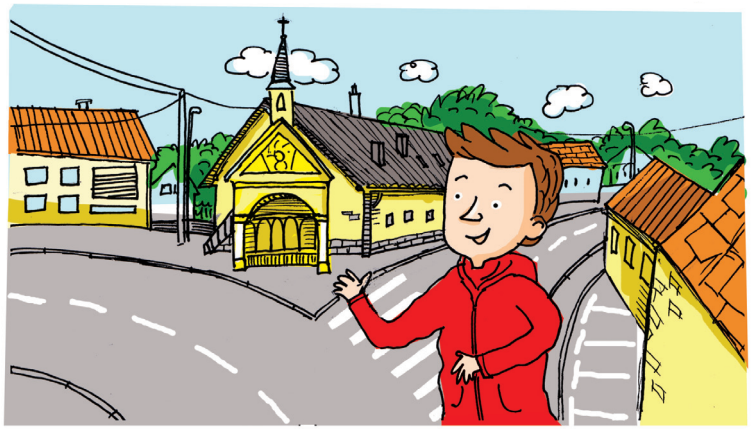

Andrásnak hívnak. Egy Banovci nevű kis faluban élek, amely a Murán túl helyezkedik el. A faluban körülbelül 200 ember él. Más falukhoz hasonlóan nálunk is sok a parasztgazdaság. Termálfürdőnk is van. Azok a falusiak, akik nem mezőgazdasági termeléssel foglalkoznak, a termálfürdőben vagy a közeli településeken, például Ljutomerben és Muraszombatban dolgoznak. Az én általános iskolám Veržejben található, amely Banovcitól 1,5 kilométerre van. Szeretek falun élni, mert jó a levegő, és lehetnek háziállataim.

Fotó: Banovci Termálfürdő

- ***Te hol élsz?***
- ***Mutasd be a szülőhelyedet!***

DOM

Dom je naše zavetje. Doma se počutimo varno in prijetno. Dom je prostor, kjer živimo, spimo, jemo, se učimo in delamo različne stvari. Tu imamo svoj kotiček. Dom je opremljen tako, da se v njem dobro počutimo.

Čeprav doma opravljamo enake stvari kot drugi ljudje, se naši domovi med seboj razlikujejo. Živimo lahko v hiši ali stanovanjskem bloku.

- ***Zakaj se naši domovi med seboj razlikujejo?***

OTTHON

Az otthon menedék. Otthon biztonságban és jól érezzük magunkat. Az otthon az a hely, ahol élünk, alszunk, eszünk, tanulunk, és különböző dolgokat csinálunk. Ott van a saját kuckónk. Az otthonunkat úgy rendezzük be, hogy jól érezzük magunkat benne.

Annak ellenére, hogy otthon mindannyian hasonló dolgokat csinálunk, az otthonaink különböznek egymástól. Élhetünk házban vagy lakótömbben.

- ***Miért különböznek az otthonaink?***

STANOVANJE

Stanovanja se med seboj razlikujejo. Nekatera imajo več prostorov za bivanje, druga manj. Razlike so tudi v različni razporeditvi prostorov. Vsako stanovanje mora imeti prostor za kuhanje in za umivanje ter prostor za spanje. V zelo majhnih stanovanjih lahko kuhamo in spimo v enem prostoru, kopalnico in stranišče pa imamo v drugem prostoru.

Sodobna stanovanja imajo priključke za vodo, kanalizacijo, elektriko, telefon in svetovni splet. Oprema v stanovanjih je odvisna od potreb, želja in okusa posameznika.

Stanovanjski prostor, v katerem kuhamo, je kuhinja.

Stanovanjski prostor za umivanje in nego je kopalnica.

Prostor, kjer se ljudje čez dan več zadržujejo in sta v njem fotelj in televizijski zaslon, je dnevna soba. Dnevna soba je večinoma obrnjena na južno, sončno stran hiše ali stanovanja. V njej je veliko svetlobe in toplote.

Prostor, ki je namenjen spanju, je spalnica. Spalnica je navadno na severni, senčni strani hiše ali stanovanja. V njej je bolj hladno in zato bolje spimo.

LAKÁS

A lakások különböznek egymástól. Egyes lakások több helyiséggel rendelkeznek, mások kevesebbel. A különbségek a helyiségek eltérő felosztásában is észrevehetők. Minden lakásnak kell rendelkeznie főzésre, tisztálkodásra és alvásra szánt helyiséggel. A nagyon kicsi lakásokban egy helyiség van a főzésre és az alvásra, valamint egy másik a fürdőszobának és a mosdónak.

A korszerű lakásokban van vezetékes víz és szennyvízcsatorna, áram, telefon és internet. A berendezés az egyén szükségleteitől, vágyaitól és stílusától is függ.

A konyha az a helyiség, ahol főzünk.

A tisztálkodásra és ápolásra szolgáló helyiség a fürdőszoba.

Azt a helyet, ahol napközben a legtöbbet tartózkodunk, és van benne fotel, valamint tévé, nappalinak nevezzük. Általában a ház vagy a lakás déli, napos részén van, világos és meleg.

A hálószoba az alvásra használt helyiség. Többnyire a ház vagy a lakás északi, árnyékos oldalán található. Hűvösebb, ezért itt jobban alszunk.

Otroška soba je tista soba, v kateri se otroci učijo, igrajo in spijo. Pisalna miza je navadno pod oknom, da je dovolj svetlo in si pri delu in učenju ne kvarimo oči.

Del stavbe, ki je po navadi v zemlji, je bolj hladen in v njem shranjujemo ozimnico, imenujejo shramba ali klet.

- ***Opiši svojo sobo ali svoj kotiček v hiši/stanovanju.***
- ***Kako je opremljena tvoja soba?***
- ***Kaj bi spremenil v svoji sobi?***
- ***V katerem prostoru se najraje zadržuješ?***
- ***Kje shranjuješ svoje kolo, sanke ali žogo?***

A gyerekszoba az a szoba, ahol a gyerekek tanulnak, játszanak és alszanak. Az íróasztal általában az ablak alatt van, hogy elég világos legyen, és ne rontsuk a szemünket a munka vagy a tanulás közben.

Az épületnek azt a részét, amely a földszint alatt van, hűvösebb, és itt tároljuk a dolgainkat, kamrának vagy pincének nevezzük.

- ***Mutasd be a szobádat vagy a saját kuckódat a házban/lakásban!***
- ***Hogy van berendezve a szobád?***
- ***Mit változtatnál a szobádon?***
- ***Melyik helyiségben szeretsz tartózkodni a leginkább?***
- ***Hol tárolod a kerékpárodat, szánkódat és a labdádat?***

TLORIS ali POGLED OD ZGORAJ

Pogled v notranjost stanovanja od zgoraj. Risbo, ki kaže predmete, kakor jih vidimo od zgoraj, imenujemo **tloris**. Ko rišemo tloris, lahko predmete pomanjšamo ali povečamo.

S

Z

V

J

LEGENDA:

postelja

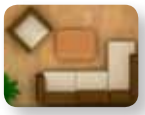
sedežna garnitura

miza in stoli

umivalnik

omara

kopalna kad

stol

straniščna školjka

ALAPRAJZ VAGY FELÜLNÉZET

A lakás belseje felülnézetből. Azt a rajzot, amelyen felülről ábrázoljunk a tárgyakat, **alaprajznak** nevezzük. Az alaprajz készítésekor a tárgyakat kisebbnek vagy nagyobbnak ábrázolhatjuk.

É

NY

K

D

JELMAGYARÁZAT:

ágy

ülőgarnitúra

asztal és székek

mosdó

szekrény

fürdőkád

szék

WC-kagyló

HIŠA

Pogled v notranjost hiše od strani.

HÁZ

Betekintés a házba oldalnézetből.

KAKO SMO ŽIVELI IN KAKO ŽIVIJO DRUGI?

Spreminjanje bivališč skozi čas 120
Načini življenja po svetu 124

HOGYAN ÉLTÜNK, ÉS HOGYAN ÉLNEK MÁSOK?

Hogyan változtak a lakóhelyek az idők során?..... 121
Eltérő életmódok a világban.....125

SPREMINJANJE BIVALIŠČ SKOZI ČAS

V davni preteklosti so ljudje živeli v drugačnih bivališčih kot danes. Sprva so zatočišče pred slabim vremenom in divjimi zvermi poiskali v jamah ali bivališčih iz vejevja in kamnov.

V pradavnini so se ljudje pogosto selili. Bili so lovci in so sledili živalim, ki so jih lovili za hrano.

Ko so se naučili obdelovati zemljo, so ostali v istem kraju in si ustvarili trdnejše domove iz lesa in kamnov. Nastale so prve vasi.

Ljudje so se najraje naseljevali na ravninah, kjer je bila zemlja rodovitna in ob vodi, ki so jo potrebovali za pitje. Po vodi so tudi lažje potovali, saj cest še ni bilo.

HOGYAN VÁLTOZTAK A LAKÓHELYEK AZ IDŐK SORÁN?

A régmúltban az emberek másmilyen lakóhelyeken éltek, mint manapság. Kezdetekben a barlangokban vagy gallyakból és kőből készült lakóhelyeken kerestek menedéket a rossz idő és a vadállatok elől.

Az őskorban az emberek gyakran költöztek. Vadászként követték azokat az állatokat, amelyeket elejtettek az élelemért.

Miután megtanulták művelni a földet, letelepedtek. Fából és kőből tartósabb otthonokat készítettek maguknak. Megalapultak az első falvak.

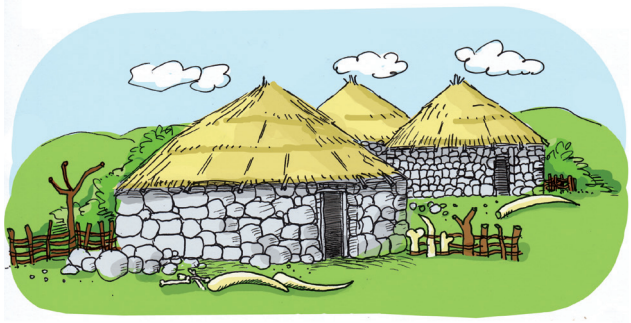

Leginkább síkvidéken települtek le, a termőföld és az ivóvíz mellett. A vízen könnyebben is utaztak, hiszen akkoriban még nem voltak utak.

Nekateri ljudje so zaradi varnosti raje ustvarili dom v hribih.

V srednjem veku so zgradili gradove, kjer so živeli graščaki in kralji, revni kmetje pa so živeli v skromnih kolibah.

Pod gradovi so pogosto nastala mesta. Bila so veliko manjša kot danes. V mestih so živeli rokodelci in trgovci. Večina ljudi pa je živela v vaseh in pridelovala hrano.

Zadnjih 200 letih je bilo zelo veliko znanstvenih odkritij in življenje ljudi se je zelo spremenilo. Zgradili so tovarne, železnico, odkrili, kako uporabljati elektriko, iznašli telefone, avtomobile in še tisoče novih stvari. Večina ljudi danes živi v mestih ali hodi v mesto v službo.

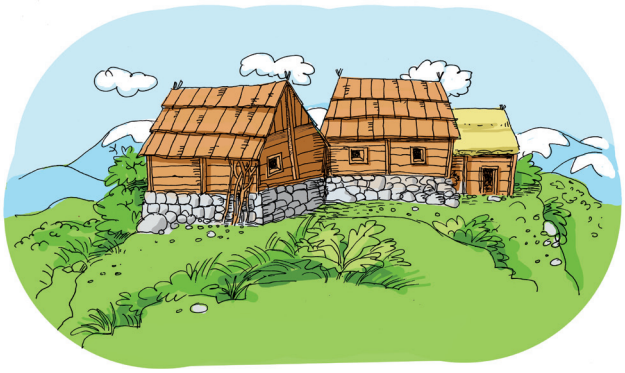

Voltak, akik a biztonság kedvéért inkább a hegyekben teremtettek otthont maguknak.

A középkorban várakat építettek, ahol a várurak és a királyok éltek. A szegény parasztok azonban szerény kunyhókban laktak.

Az utóbbi 200 évben nagyon sok tudományos felfedezés történt, amelyek az emberek életét jelentősen megváltoztatták. Gyárakat, vasutat építettek, rájöttek, hogyan kell használni az elektromosságot, feltalálták a telefont, az autót és sok más egyebet. Manapság a legtöbben városban laknak, vagy oda járnak dolgozni.

A várak alatt gyakran keletkeztek városok. Ezek sokkal kisebbek voltak, mint ma. A városokban kézművesek és kereskedők éltek. A legtöbb ember viszont vidéken élt, és az élelem megtermelésével foglalkozott.

NAČINI BIVANJA PO SVETU

Vsi ljudje na svetu si ustvarijo prebivališče, kjer si uredijo po svojih zmožnostih najboljše razmere za življenje. Ta prebivališča se med seboj zelo razlikujejo. Odvisna so od pokrajine, vremenskih razmer in denarja tistih, ki prebivajo v njih.

Pri nas živimo v hišah ali stanovanjskih blokih.

Eskimi živijo blizu severnega tečaja, tam, kjer se sneg in led zadržujeta večji del leta. Nekateri živijo v hišah, nekateri pa v iglujih, ki jih naredijo iz snežnih kock. Iglu ima samo en prostor, v njem tudi kurijo. Namesto oken so ledene kocke, skozi katere prodira svetloba.

Ponekod v Afriki si ljudje naredijo hišo iz lesenih palic in listja. Njihova koliba je pogosto na kolih, dvignjena od tal, zato je bolj varna pred živalmi.

ELTÉRŐ ÉLETMÓDOK A VILÁGBAN

A világon minden ember igyekszik olyan lakóhelyet teremteni, ahol a saját lehetőségei szerint a legjobb életfeltételeket tudja biztosítani magának.

Az emberi lakóhelyek nagyon különböznek egymástól, hiszen a tájtól, az időjárási viszonyoktól, valamint a benne élők pénzügyi helyzetétől függnek.

Nálunk az emberek házban vagy lakótömbben élnek.

Az eszkimók az északi sark közelében élnek. Ott, ahol hó és jég van az év nagy részében. Egyesek közülük házban, mások igluban, azaz hókunyhóban laknak. Az igluban csak egy helyiség van, ebben fűtenek is. Ablakok helyett jégtömbökön szűrődik át a fény.

Néhány helyen Afrikában az emberek fából és levelekből készítenek maguknak házat. A kunyhójuk gyakran kimagasló cölöpökön áll, hogy biztonságban legyenek az állatoktól.

V puščavah je več hiš narejenih iz kamna in blata. Ko nastopi deževno obdobje, naredijo hišo iz blata. Močno sonce hišo hitro presuši in postane trdna kot kamen. Ob naslednjem dežju jo je treba popraviti ali zgraditi novo.

Benetke so mesto, ki je zgrajeno na vodi. Hiše stojijo na kolih, ki so jih zabili v morsko dno.

New York je med največjimi mesti na svetu. Je pomembno trgovsko, kulturno, gospodarsko in politično središče. V njem je veliko zelo visokih stolpnic.

A sivatagokban gyakori építőanyag a kő és a sár. Az esős időszakban sárból építenek házat. Az erős nap gyorsan kiszárítja, ennek következtében az épület kőkeménnyé válik. A következő esőnél viszont meg kell javítani vagy újat építeni.

Velence vízre épült város. A házakat a tengerfenékbe biztosított cölöpökre építették.

New York a világ legnagyobb városai közé tartozik. Fontos kereskedelmi, kulturális, gazdasági és politikai központ. A városban sok felhőkarcoló található.

SLIKOVNI VIRI

- Center za socialno delo Šiška.
- Društvo Prekmurje – Društvo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine pokrajine med Muro in Rabo (www.prekmurje.si).
- Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.
- Lokalna turistična organizacija Sotočje, avtor slike: Matevž Lenarčič (www.dolina-soce.com).
- NUK, Ljubljana, avtor slike: Branko Cvetkovič.
- Osnovna šola Križe.
- Pisarna bivšega predsednika Republike Slovenije.
- Plesna šola Bolero, Ljubljana.
- Policija.
- Rdeči križ Slovenije.
- Terme Banovci.
- Unicef.
- Zavod za turizem Ljubljana.
- Zveza prijateljev mladine Slovenija.

KÉPEK FORRÁSA

- Szociális Ügyintéző Központ, Šiška
- Murántúl Egyesület – Egyesület a Mura és Rába közötti természetes és kulturális hagyatékok megőrzése érdekében (www.prekmurje.si)
- SOS telefon – Egyesület nőknek és gyekereknek, az erőszak áldozatainak.
- Sotočje Környéki Turisztikai Szervezet, a képet készítette: Matevž Lenarčič (www. dolina-soce.com)
- Nemzeti és Egyetemi Könyvtár, Ljubljana, a képet készítette: Branko Cvetkovič.
- Križei Általános Iskola
- A Szlovén Köztársaság volt elnökének az irodája
- Bolero Tánciskola, Ljubljana
- Rendőrség
- Szlovén Vöröskereszt
- Banovci Termálfürdő
- Unicef
- Turisztikai Közintézet, Ljubljana
- Szlovén Fiatalok Barátainak Szövetsége

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

A Szlovén
Köztársaság
Oktatási
Intézete

9 789610 305231